

vor per aera audita est dicēs. Eur Dorothea virgo tam infense nos persequeris? Tūc populus miraculi stupore attonitus plurimi ipsi ad christū pueri sunt ac martyrii palmā acceperūt. Ipsa autem virgo Dorothea (propterea) publice denudari iussa est: et inuerecūde atq; in honeste huc atq; illuc ab impijs trahi inde Eculeo in gēti eius corpus denudatur extēdi: et flagris laniari est iussa: vt doloris necessitate faceret qd precipiebat. At illa incredibili animi fortitudine cum permaneret immobilis visceribus iam puelle nudatis acceto et sale perfundi preceptum est: Eūq; et hoc tormēti genus cōstanter et fortiter tollerasset. Jam victa seuitia corpus qd laniaret horrebat. et templo ira excitus tyrannus Gabritius tormēta multiplicari iubet: et scenis frendēs dētibus facullas ardētes ad virgineas mamillas apponi precepit. Sic sic semi mortuaz in carcerem recludi mādauit. At illa saluatoris mēte genibus aduoluta rogabat vt suum susciperet dēsyderium: ac suum per oia reciperet propositum. Ma neq; facto coram iudice denuo presentata nil lesiōis in ea apparuit vestigium: pro qua iudex ipse mirum imodum admirari nō destit. Dixit quoq; ei. Quosq; malefica nos protrahes? Aut sacrificia vt viuas aut capitali plecteris sententia. Insistētibusq; acrius demonū mistris quo aliquid ab ea elicere possēt confessionis illicite et alia noua pēarum genera pertulit: que quidem lōge sub stātiā conditiōis humane excedebāt. At illa virgo ymo virago deo plena in tātum eius crudelitates derisit: et ferinaz in questioe sententiam vt aliquo modo flecti nō potuerit. ymo semper uultu alacris dicebat. qcqd uis parata suz pro christo spōso et dño meo equo perferre aio. Ipse. n. iesus christus pro nobis spinis coronatus fuit: et nostra delicta portauit. et pro nobis doluit. ut de sentibus et tribulatiōibus feminaz rose et poma uirginitatis et lilia castitatis nasceretur. que ego utiq; colligere spero. Hoc audiēs tyrānus magis magisq; se ipm discerpēs: protinus mādauit ei tot uulnera iferri quatenus ois eius extingueret et deturparet decor. At illa rebus ipsis et paciētie uirtute clamabat. Qz nō sunt cōdigne passionēs huius temporis ad futuram gloriā que reuelabit in nobis. In illa itaq; tyrannus Gabritius tāta crudelitate usus est. ut sentitū ei? species singulas nemo possz refferre. Prompta igit et leta beata Dorothea animam suā pro fidei amore et libertate usq; ad capitis sui abscisionem exposuit. In cuius quidem cōfessione quuz quidā scholasticus Theophilus noie fuisse cōuersus a carnificibus statiz comprehēdit et ad supplicium perducit. Eūq; ab eisdem grauissime diu tortus fuisset: nec a fide nullatenus diuelli possz: no uisime et ipse eo die gladio cesus ē. Quuz aut beata Dorothea ad locū quo de collāda erat peruenissz dñm deum pro oibus qui eius passiōis memoriā egerint exorasse comptum est. potissimumq; pro mulieribus parturientibus: vt si eius nomē in partus periculo inuocaret illico celerem de puerperio sentirēt pfectum. Oratiōeq; completa: cūestigio vox de celo facta est dicēs. Veni dilecta mea: columba et speciosa mea: ueni coronaberis eteniz. Ecce qz exaudita est oratio tua. Dorothea et ad spiculatoris ictum dum caput inclinares ecce puer splēdidus purpure? idutus vestimētis pfectim apparuit: vrbānis qdem et compo sitis morib? cū canistro: in quo tres rose triaq; mala perpulchra p̄stebāt: il ludq; Dorothee virgini obrulit. Eui Dorothea obsecro te dñe mi p iesuz xpm saluatōrē meū: vt hec Theophilo scolastico meo noie deferas. Illico ipsa eidē

Rose.

theophilus
cōuersio.

Theophilo attulit dicēs. Soror mea Dorothea virgo de paradiso hēc tibi trāsmittit munera. Quib? dictis cūestigio puer disparuit. Quas obres Theophil? cū aliquādiu cogitabund? siluisset. tandē nō sine p̄fusione sui spūs ac gemitu in hec verba prupit. Quā miserabilis est nra deceptio: hūanorūq; p̄ditio atq; ignorātia. Quā stulta est hominū vita: nihil deter? nihil inconstanti? ois nra spes vana est. Quid mihi p̄ponēdū est qdue futurū existimare possū: quū oia in tenebris sint p̄stituta. Heu me miser atq; infelicē: qbus i tenebris nūc vsq; me p̄stitutū video. His paucis qst? illico auxilio dei suffult? infē rediēs totū cepit tacit? secl? cogitare: ac se paulatim ignorātie rep̄hēdere: vt esset iprudētiā: vt nesciret piculū salutis sue: vñ zelo diuino et spūs seruoze plenus tā crudelia ancille xpi supplicia vidisset iferri in dignitatē rei vltra non ferrēs. postulat se audiri p eadē virgine (licet iā defuncta) atq; alijs xpi fidelibz: qbus nihil ipie tatis commissuz pbari poterat locutuz. Erat. n. eruditissim? ac inter suos nobilissim?. Vex quū eius verba obstiano iudicis nō reciper? ingluuit si iā xpian? effect? fuisset: Atq; xpianuz se esse clarissima et libera voce testatus est. Tāq; xpianus ingreoz penis affotaberis. Et sic post dira tormēta et ipē p xpo decolatus est octauo id? februiarias. quo qdez die eoz annua solēnitas cum gaudio celebrat.

De gloriosa nra xgine scā Catherina. capi. c. viii.

Catherina virgo celestis femina Alexandria: sub Maxentio tyrāno Maximiani filio circa annū dñi scimū supra trecētesimū. Delciade pōtice Romano in cathedra Petri p̄sidente apud eandē sui ortus ciuitatē p innu mera tormētorū genera gloriosū martyrii triumphū accepit. Hec igit Catherina virgo fuit ip̄mis eximie virtutū femina: ingenio qdez acris et graui et facili et excelsio discēdiq; semp appetētissim? adeo vt nedū mulier sed et doctorum viroz sui seculi fere diceref princeps et absq; dubitatiōe p̄digiuz grādeq; miraculū in tota natura. Eui pene videbat insusuz qcqd naturaliter est capax humanū genus: Eui? qdem cor ad xpi dñi nostri fidem supra quā credi pōt inclinātū ac captiuatū vsq; ad mortē vtiq; mirabiliter fuit. q plane credulitas et iudeis scādālū gentib? stultitiā eidē magn? bonos et glia fuit. Preterea fuit ante alia genere insignis. Hā costum regē q clarā a p̄tholomeis Egyptioz habuerat originē habuit patrē. Ipsuz. n. haud dubitātū illū regiū ab ipsis p̄tholomeis regib? reor sibi p successiōnez obuēnisse. Hā vt aliquib? placer vt ab eisdē dominio aliquod sumam? exordiz. Quuz August? Octavian? Antoniū emulū suū Cleopatre marituz extirpissit: Ipsa p̄iunx vt supra p̄mī sum? marituz nimū dolēs se ipsam cū ipso sepelliuit: malēs cū viro suo cōmoriz Augusti triumphatoris icurrere man? August? et de ipso Antonio celebrata victoria romā repedare volēs i finitos p̄tholomeoz regū thesauros secum adduxit. et tātos quidē fuisse p̄stat vt nec ante nec post romā adductos

Genus scē
hic recitat.

noscatur. Uteruz tamen si regias opes abstulerit et regnū sine ullo rege stetit/ videre visus fuerit nihilominus titulus antiquorum ptholomeorum reginus in hac ea demq; lagidaz regia familia vsq; ad huius costis regis tpa remansisse pro certo reor. Atq; in hūc modū Costum ipsuz diue Eatherine parentē. Reges appella tum idubitato crediderim prout et in pluribus eui nostri regib; exploratū ha bemus. Qui reges talis regni nūcupatur et regnum illud i possessione alterius erit. Et in regno hierosolimoz exemplum habemus. Ad Eatherinaz autem vir ginē redeūdum est. Fuit itaq; hec virgo preter ceteras Alexandrine vrbs mulie res origine/ potētia/ moribus. atq; eruditōe suo euo illustis femina: cuius si parētum velimus auos proauosq; in finē vsq; exquirere nō subsistemus. anteq; per innumeros ascēdentes reges in ptholomeū philadelphum optimum reges venerim. Et qua tā antiqua profapia tot emanauere bona. Hec itaq; Costo re ge patre (ea adhuc infantula) in matura morte sublato quū vnica esset filia iure factuz est vt eidē moriētī supstes diuitiaz innumerabiliū efficere heres. Eūq; supra etatē et caleret et saperet/ deuz oipotētem religiosissime adorare et venera ri cepit. Ex quo charitate/ pietate nihil sancti ducebat: xpianos incredibili amo re prosequē. Eruditorū viroz ac grauiuz/ sanctorūq; precipue studiosa/ agbus aliqd semp pclarum/ aut audire aut adiscere cupiebat. Et qm in deo solo atq; eodez iesu xpo oīuz redēptore/ oīa in esse gloriabaf. q sibi effingēda discēdaq; proponeret: adeo ipsam semp per oēm pietatis cultū sibi pponēbat/ tanq; assi due nouū aliqd ab ipso exquireret. Illuz itaq; nō vt cleopatra toti orbis fabu la/ in oī vite instituto sequebat. eidez adhebat fm pphete exemplū q ait. Mi hi adherere deo bonū est. illūq; tāq; vera christicola p oīa imitabaf. Despicie batq; sumopere gētiliū sectas/ et xpianaz religionē atq; scripturas mirifice am plectabaf/ et iugiter iudicabat. Erat pterea supiaq; credi pōt prudētissima/ et oī bus liberalib; artib; ibura/ oīumq; pene linguaz sermonē illustrata. Marcen tius tunc tyrānus Maximiani fili/ q a principio p aucupāda sibi plebis gra fidei xpiane veneratorē se esse simularat/ vir vtiq; sceleratissim/ et magice artis appetētissim/ ex Roma in Alexandriaz euz omni familia et vxore/ viscēdi colle ge sui Maximini tyrāni cōcesserat. Vbi quuz applicuisset/ et magno cū honore exceptus fuisset. Ex more pstituit solēne dijs celebrare sacrificiū ad qd et co gebat oēs xpianos/ q intra urbē repta sunt. Eratq; tunc Eatherina virgo/ etatis decem et octo annoz. Qd vbi eidē renuntiātū fuisset/ Marcētiuz v3 in tēplo vna euz innumerabili mltitudine dijs imolaturz adesse. zelo dei succēsa. Crucis signa culo se premuniēs/ euz honesta suor comitū/ eo pgre di voluit. atq; ibidē mltos ex his q xpianā p fitebant doctrinam collachrymātes offendit. Sicq; his verbis ipatorē allocuta est. Eur tā copiosaz multitudinez o Cesar inqt in tanta stultitia et vano idolorū errore pdis. Respice iaz tādē a stultitia/ et dñz cogno sce qui mundū hunc/ et ea q in illo sunt/ verbo dñtarat/ creauit suo. Ipse est qui humanuz gen/ suo sanguie a morte redemit eterna: huic honoz ppetuus/ huic glia debet in secula seculoz. Itēq; n. tibi prudēti ac magno viro hmōi imola tiones faciēde sunt/ nec placādi sunt spūs sanguine/ sed ai virtute repellendos pūlo. Mundū. n. aīum/ non hmōi sacrificia/ de/ verus expostulat. Si enim di gnissime princeps/ hec aīantia dijs offeras. abste postulo/ cuius rey gratia hec facias. Si honozis id facere dixeris. Quis nā honoz/ hic eē pōt: qui ab iniuria

Verba q
ad regē scā
pūlit hic
recitat.

originez trahit. an potius dedecoris et vituperatiōis. Itō possuz certe nō negare abste iniuste agere/ quuz aīalia nihil iniuriāta iterfacias. Sed neq; hac via dijs grē referende sunt. Qui. n. beneficiū grām retribuit/ nō malefitio id pagit. Itō enī magis retribuere videris/ q si rem a vicinis raptaz/ eidez in gratiam et ho nores retribuere veles. sed neq; grām impetrādi culis daz boni. Itāz qui altez ledēdo/ honorare deū putat/ bis iustum se futuruz ostēdit. Quare tibi/ nec spe futuri beneficiū/ aīalia sunt imolāda/ pferam quum nō sit possibile ita hec age re vt deum lateat. Itā ipsa quum philosophoz poetarūq; sciam didicerim/ nouissemq; hec oīa/ vana esse/ dñm iesuz xpm secuta suz. Scriptuz. n. didiceras esse. Perdā sapiam sapiētum/ et prudētiāz prudētiuz reprobo. Tu aut erro re pessimo deceptus/ ad eternā penaz deducēris/ p fides in idolis vanis/ q nō habere intellectū noscunt. Diuina. n. natura ipassibilis oīno est. Tui aut dij: quō dij esse possunt. q vestitu lineis figuris/ herbaz/ cozonis/ et verbis qbus daz ineptis ac barbaris. atq; et vinculis/ ab hoibus vincuntur. His stupefactus im perator/ et qd virgini respōderet/ penitus ignoraret. Misit qui sapiētes ex diuer sis orbis regiōibus pgregaret/ policēs varia multipliciaq; dona se pbituz/ qui eam disputādo superasset/ ipsaq; interim euz custodia i palatio est custodita. Generūt itaq; quinquagita viri/ qui se in oī doctrie genere/ ceteris prestare fa terētur. Iussitq; Cesar Eatherinam virginez aī suum tribunal assistere/ vt euz illis diceret. Que vbi ab angelo pri/ salutata et pmonita fuisset/ et iperterita cōtra eos perstitit. Eterum cum ozatores deum fieri hoīem aut pati ipossibile dicerēt/ virgo hoc et a platōe predictuz fuisse probauit. Ipse quidez plato deū circūrotōdum et decurtatuz eē dixit. Atq; vates Sybilla ait. Felix ille deus li gno qui pēdet ab alto. Inde christianoz sectam turpiter improbare ceperūt. Hec. n. iquūt vos christiani gētiliuz cōprobatīs religionē/ nec iudeoz vos mo ribus viuere videm/ qd igit hoc mōstri est/ aut quenaz hec est noua viuēdi ra tio: pterea quō impij nō estis/ ac deozum oīum inimici/ qui patrios mores: patria tura: patrias cerimonias/ quib; gētes oēs/ ac ciuitates p tinent/ cōtempni stis atq; abiectis: quiq; saluatores et benefactores deos spreuistis. Et quos deos/ eos v3 qui ab initio seculozum ad vniuersos homines/ taz grecos q; bar baros/ per regiōes. ciuitates/ agros/ hostijs/ diebus/ festis/ ludis/ ac cerimonijs/ ab oībus regibus/ tyrānis/ populis/ philosophis/ legūlarozib; honorātuz atq; collunt. At vos quedaz scelerata ac impia excoli/ et adoratis christum quēdā suis demeritis cruci affixū. Qua igit venia o Cesar hij digni aut potius quem cruciatuz: quodq; supplitiuz nō merent/ qui patriā neglexerūt/ et aliena signē ta/ spurcis sedisq; iudeoz fabulis nira elegerūt. Aut quō nō extrema prauita re isti christicole sunt. qui tam facile/ propria relinquūt. ac fatuā/ et oīs ratiōis inopem/ fidem vniuersis gētib; inimicam ac impiā eligūt. Hec ipsam iudeo rum deum fm eozum cerimonias/ nec nostram religionem colētes/ inauditum ac inuium iter sibi ipsis turpiter cōfecerūt. Itaq; dignissime Cesar nō recte eos facere oīcimus/ qui hec obaudiūt. Quibus Eatheria virgo inquit. Itō iniuria ergo mihi/ omnibusq; nobis christicolis preceptum est/ promptos esse ad re spondēdum/ cuiq; rationem a nobis de fide et spe nostra querenti. Certum est igitur saluatorem nostrum predictisse doctrinā suam/ in testimonium omniuz gentium per vniuersum terrarum orbem predicatum iri: et ecclesiam suā/ que

Plato
Sybilla.

Sapientum
verba.

Itō ad
indignū

Responso
scē Eather
ine pulchra

postea virtute sua constituta est inuicta atq; inerpugnabilem fore: nec vnq; su-
turuz vt a morte superaret. sed firma fore semp atq; immobilem: atq; in lapide
fundatam: cuius diuinationis effectus: omnē impudētissimaz linguaz vana cō-
tradictēm: profecto arcere potest. Sed ad hec oia nō sunt cōtemnēda: ad ca-
tholicam veritatem: comprobādā: heb: eoz scripture testimonia: quib; eozuz
prophete. Indoctozū hoium piscationem vniuerse vite hominuz affuturā pre-
dicātes: appellationem xpī noie ipso expresserūt. et aduētum eius in carne mo-
dum etiam ipsū: quo doctrina eius ad omnes gētes perueniret: predixerūt:
nec tacerūt futuram suozum iudeozum ifidelitatez: et quicquid aduersus ipz
facturi essent: per saluatozē nostrum. Catherina virgo inquit: factū est vt tā iaz
ex omni hoium genere: pene innumerabiles: spretis idolis vestris: vnus ac veri
dei cognitio: nē religionēq; susceperint. qd ita futurum: dei oracula: et per He-
remiam maxime prophetam vbi dicit. Domine deus meus: ad te gētes venient
ab extremis terre: ac dicēt. quaz falsa nostri patres idola possederūt. et nō erat
in ipsis vtilitas: si faciet homo sibi ipsi deos: nec erūt isti dei. Hec igit dñi mei.
Inquit virgo vniuersa fidei nostre veritatem astruit: nec humana virtute: sed a
deo predicta: et prophetaz oraculis scripta ostēdūt. et ad hec a multis variisq;
vestrarum gētium principibus liberos quādoq; futuros homines vaticināt.
Ihos aut christiani ideo ampli; deridem; vestros deos et miseremur humanū
genus: qui demones/lupos/canes/ et leones/ et similia: venerat; atq; quādoq;
adoramini vos adorare ignem et aquaz et partes mūdū: nos ista nō colim; s;
eum q per hec inuisibiliter cognoscit createm intellectum: soluz admirari/so-
lumq; adorare didicim;: qui per oia penetrās: quum sit icorporalis solo intel-
lectu percipit; ymo et ineffabilis: et in comprehēibilis est: pandit aut per ea
que facit: que pducit/gubernat/ pseruat/ oibus inuisibiliter assistēs. nō celesti-
bus solum: veruz et terrestribus magnificētiāz operum suozuz per hec osten-
dēs: que vos deos putatis. Euz igit virgo oratores altissimis ratiōibus cōsu-
taisset. Illi obstupescit; et quid respōderent penitus ignorarēt. Tūc vn; eozū
qui ceteroz magister dicebat: Cēsari ait. **N**ouerit māuetudo tua: q quum
nullus cōtra nos vnq; pistere potuerit: fatemur et cōtestamur xpz et nūc quē
Catherina predicat: vez esse deum. Hic autem quos nūc vsq; decepti adorau-
mus nō deos: sed lapides/ demonasq; pessimos esse protestamur. Accēsus ob
hoc ira Marcellus eos oēs (christi signaculo munitos) exuri precepit. Sed euz
illozuz corpora illesa inuēta fuissent. ita vt nec capillus quidez eruit; videret;
multi christianaz fidez ardēti desiderio complexi sūt. Eouersus deinde ad Ca-
therinam Cēsari: modo cōfiteri deo soli inquit. et statue plurime vbiq; ad tuam
ymaginem sūt: vt ab omnib; tāq; regina magna saluteris. Tua. n. facies p iu-
cūda imperio certe digna est: que solis istar resulget. Respōdit virgo. Quos o
Cēsari me adorare iubēs: deos nō dī: sed demones pessimi sunt: hostesq; inen-
sissimos existimo: Qui mala nō faciēda esse suis cultozib; non admonēt: ymo
incest; et adulteria/bellaq; ac homicidia perpetrare iugiter suadent. Hec autē
noster vez de; qui in celis regnat. quiq; sol; profecto est deus verus: ipsa oia
non faciēda admonuisse compertuz est. Itq; per suos prophetas/ ac alios suos
amicos/ vniuersos premonuit hoies/ idola nō esse colēda: ymo tāq; pernici-
osos spūs fore oīno repellēda: contemnēdaq; atq; ipsozuz templa/ et cerimonias

Philosophi
pueruntur.

verba eiusde
scit catherie

quib; honorant; sic esse delēda: vt nulla eoz extet memoria: Qui adeo malitiosi
gen; humanuz inuaserūt: tāq; victoriam de omnib; cōsecuti essent. Et si tua di-
gnatio dignabit colligere que ab historicis tuis/ scripta de ipsis referūtur: vni-
uersuz suis scelestib; deceptionib; orbez deceptuz fuisse iuenies. Inprimis qui
den ipsam tuā magnā Romaz/ gretiāz/ affricaz/ Scithyaz/ atq; alias plurimas
nationes. in quib; aperte videre poteris: quātas iniquitates hoibus persuase-
runt. In ipsis inquā videre poteris adulteria/ fornicatiōes/ earū nationuz/ que
vsq; ad hūc diem/ etiā multis in locis peragunt; que quasi primitias quasdam
dijs debitas turpissimas hmoi i tēplis offerūt: et me offerri/ vt videre videor iu-
bes. Iā si nec hoies qdez modesti et mites cedib; et stupris letātur/ quāto ma-
gis dī ab reb; pessimis esse debēt alieni. At dñs et saluator me; iesus christ;
suo euāgelio/ hāc falsam errorib; innumerabilib; plenam superstitionēz/ ymo
deceptionem vestraz damnās/ religionem optimam sanctāq; oī veritate verissi-
maz e celo nobis et vniuerso generi humano attulit: ex qua qdem/ vera amici-
tia inter ipsum deū et homines cōstituitur. Accirco Cēsari inquit puella: hec di-
xi tibi q; deo meo iesu christo ei; filio despōsata sum/ fac qqd lubet. Tūc sci-
to q; futurū est/ vt multi poti; ex tua familia in xpm meum credāt; q; me in tuā
deducas sniam. Tūc Cēsaris insu virgo sancta regali purpura exuta est: et Bu-
balinis neruis per duas fere horas seuissime cedi iussa est. Postea in terri-
mum carcerē trusa/ per duodecim dies/ cū celesti cibo pasta fuisset et dñica atq;
angelica visitatiōe/ et alocutiōe cōfortata/ rursus cēsari/ post reditū suū a Mari-
mino collega/ sistit: vt vel dijs sacrificet/ vel mortis penā luat. Catherina aut in-
fracto aio dixit. Miserrime. an ignoras: q; xpm sponsuz meū derelinquere mini
me possum;: qui mortē pro salute toti; mūdi pertulit: neq; aliū quēq; coleze/
qui vez deū/ et q solus colēd; sit nouerit; Ihos qui tot tātisq; errorib; ab vno
voluptatis collo/ tāq; hydra in diuersa capita. psumis: quō verā pietatē desere
re poterim;. Ihos. n. soli a spū scō edocti/ pia/ sanctaq; p̄sideratiōe et p doctri-
naz xpī/ elemēta/ et que ab elemētis cōposita sunt/ solem vz et lunā/ et ceteras stel-
las/ ac celū ipsum/ nō solū deos non eē. vez et aie expertia iudicauim;. Deinde
quum aialib; rationalib; atq; irrationalib; et substantijs aiatis/ atq; inaiatis/
plenis hunc mundū viderem; nō absq; sapiētia dei hec oia facta putantes/ a
magnitudie creaturaz/ puritate mētis/ creatorē oīum immortalē/ ipsumq; deū/
atq; inuisibilē cognouim; et dñm iesuz xpz ei; illuz verbū eternū carnē factū/
veneramur/ colim;/ eiq; sacrificiūz quotidie offerim;. Regate igit illa constāti
aio idolis sacrificare/ Rothe horribili iponit. vt penis vrgentib; a xpī cultura
eā reuocaret/ aut ipaz atrocissima morte extingueret. Eōponi nāq; fecerat/ vt due
rothe vno voluerēt ordie/ alie et due ptrario ipetu agerent. vt prime deozuz
lacerādo/ traherēt alie eto sursum deuorādo/ ipingerēt. Hec fauentib; supis/
et ipsa a rothib; icolumis erepta est/ et multi gētilēs interfecti sunt. Hū hec agun-
tur/ Araba Marcell; Cēsaris p̄sor/ quuz se christicolā assereret/ et porphyri/ mi-
lituz magister euz ducētis xpian; effect; esset/ priu; mamillis regine turpiter
euulsis/ capitali sentētia puniti sunt. Post hec Catherina extra ciuitatez ducta
est/ vt ibi capite truncaret. Vbi quum ad locuz supplitij puenisset/ lumibus ad
celuz erectis/ in hunc modū ad dñm suuz effudisse orationē dī. O spes vera sa-
lutz in te credētuz dei. O dec; et virginuz glia/ dñe iesu christe/ pastor bone
m illi

Et or ma/
rentis por/
phyrius.

Oratio. mul
no

te nunc hūiliter deprecor vt quicūq; mee passiōis memoriā egerit seu in exitu mortis vel quicūq; tribulatiōe vel necessitate meū auxiliū implorauerit tue ppiatiōis cōsequat effectum illicoq; vox de celo facta est ad eā dicens. Veni dilecta mea spōsa mea speciosaq; super oēs mulieres veni in regnū spōsi tui iā tibi porta apta est. Iā et his q tuā passionem celebrauerint optata p̄sidia eis de celo vtiq; promitto. Eūq; pro circumstātiū salute deū deprecata fuisset (Illos etenim collachrymātes ispererat) a spiculatore decollata est lacq; cunctis cernentib; cruoris vice effundi visum est. Sanctus autē ei corpus protinus ab angelis dei in montē Synay delatus est monumētūq; nouo cōditum ex quo singulis annis lac et oleū emanare dicit quib; variis egritudinib; remedia p̄statur ad dñi nostri iesu christi laudē cui est honor et gloria in secula seculorū amē. Atq; ita beata Catharina christi spōsa in celū euecta nunc p̄spicue cernit q̄ certo sparat in vita sibi glorie apud hūani generis redēptores repositam eē mercedem suūq; senatus esse eūz ipsi angelis eā ad sepulchrū deferentib; habitaculū. Hunc p̄senti corāq; aspicere ei licet illos septē q̄bus beatorū ac per insatiabilē p̄fruntur letitiā. Iā cum eis iucundat et exultat q̄ superata et domita carne nullis sunt delinēti ei; illecebris atq; et ipsa eūz eis q̄b; pro assiduitate et innocentia p̄mūm illud est datum. Hunc eidē Maria mater dei cum sacris virginibus floribus et lyliis insignitis tāq; Mauri sue predilecte filij sui vnigeniti speciosissime sponse occurrit. choris etiā circundata angelicis veluti post rubrum mare p̄baraone cū exercitu suo submersorū tympanum tenens ipsi Mauri sue Catharine suauissimis vocibus precinit/respondere. Antemus domino gloriose quia magnificatus est plurimū p̄ equum et acensorem prohibe cit in mare. Mirabiliori etenim nunc ingenuitate fulget q̄b; antea ex regia p̄bō lomeorū familia nec ei certe felicius obtigere potuisset quam iure confortium cum his qui in excelso vitam constituere. Hec quippe de gloriosa nostra q̄ singulari aduocata Catharina virgine strictim ame nunc commemorasse sat est. Cuius quidem tanta fuere signa et incredibilia miracula vt in omnes prope mundum etiā apud barbaros eius nomen magnificetur. Eo itaq; in loco ex Alexandria ab angelis alatum sub ipsis angelorum excubijs per trecentos annos conqueuit donec a quodam venerabili sanctoq; Abbate diuino iussu translatus est et in radice montium Synay atq; Oreb. in monasterio a Iustiano maximo imperatore extructo collocatum. In ecclesia igitur ipsius monasterij in dextro chori cornu loco videlicet eminentiore Mausoleum ex albo marmore candidissimūq; mirifice extructum est. quod Tumba appellatur in quo ipsius sanctissimum caput cum ambabus manibus et alijs quibusdam illius sanctissimis reliquijs conseruantur. Que quidem eo peregrinantibus ab Abbate ceterisq; monachis deosculanda demonstrantur. Aliē quo reliquiarum ipsius partes per mundū disperse referuntur diuersis principibus et prelatis ex p̄uilegio speciali concessē. Locus autem vbi nunc monasterium et ecclesia constitit. is est vbi Oorsii greges pascenti deus ardēs in rubro apparuit. precipiens illi vt calciamenta solueret adhuc extat capella in huius rei memoriā extructa in sinistro chori cōstituta. Ipsa autem ecclesia. xij. perpulchris sustentatur columnis. Eidem etiā ecclesia diue catharine que quadraginta martyru nuncupatur. Saracenoz muschea satis am-

pla adiacet quam saraceni ipsi ob sanctissime virginis pietatē in dies frequēta rereferuntur. Nihil autē eius montis Synay celeberrimo Lenobio q̄ sanctissimi religiosi diui Basilij professores challogeri nuncupati incolunt. Nullum regnum nulla ciuitas nullum oppidū nullū ruscū nullaq; p̄uata domus in mundo existit vbi Catharine tēpla sacella are/imagoq; nō resp̄ldeat q̄ tāro pere de alia quacūq; sancta virgine factitatus esse nō videm. Iā quā ceteris (p̄ter dei genitricē) p̄ponat fatigauit vbiq; hec pictores/sculptores multiplēces/egregiosq; et minores qui eam piniculo formarūt et multis in locis et maxime celebrioribus ingenūz omne atq; artis vires exposuere. Fatigauit insuper et oratores atq; poetas pene innumerabiles qui in eius preconio plurimam tum oratione soluta tum oratiōe materna atq; versu et vt reliquos sinay diuini p̄p̄ogenij/virū vtiq; maronianū/Baptistaz mātuānum carmelitā sacraz litterarum professorē et vatem nostri cui supremūz atq; cōsumatissimūz qui ei; vi tam omēz pulcherrimo carmine cōscripsit et tam p̄tibus q̄ posteris legēdaz cōtulit. Hec etiā ipse pluriora q̄ mei moris est in laudez huius sancte monimētis hic mādare volui qui suis meritis plurima sepe numēo exptus suz beneficiā et ea quidez apud deūz imortalem me cōsecutus manifesta fide deprehēdit et de grauissimis piculis et isfirmitatib; eius ope me fuisse liberatum atq; iter-

De sancta Barbara virgine et martyre. cap. cx.

Barbara virgo Asiana imperante Maximino tyranno in orientali plaga: Marcellino vero rome itidem faciente et Melciade similiter Papa romae in cathedra Petri presidente apostolice sedis in signem vetustanque ortus sui urbem cum gloria martyrii ad sydere regna migravit. Hec quippe posito splendidissimum genus intercessit austeritate tamen mortis in trepide pro christo a proprio genitore in flicte et leto vultu sup̄e lōge luculenti or effulsit. Huius itaq; p̄f̄noie dioscorus fuit nobilissimus atq; diuitijs inumeris prepotens et gentilis: que quum corpusculum eduxisset in robur insignis decoris euasit conspicua. Cui tam celebre ingenium quidem fuit vt potius sacro superumq; munere datum ei fuisse diceret q̄ humanis studijs quouis modo sibi vendicare potuisset. Erat ei pronus etiam ab ipsa pueritia in sanctitate animus et ad omnem eruditionem adipiscendam ardentissimus. Unde et si a parentibus tanq̄ unica filia inter diuitiarum delicias enutritur non tamen otio et mollicie femē eā dōdit legimus: ymo iugit supra etatē diuina p̄scrutā. Eūz eis tēplūz aliqñ puella quūz parētib; itrogressa fuisset vidēs simulachra

parētib⁹ ait. Quid sibi volūt similitudines iste? Responderūt parentes in fāis qd loqueris: Etides qz hoiuz similitudines n̄ sūt/sz di/g adorari iubēt/p illō qd nescit: quodqz minime cernitur. Quib⁹ puella. Suerūt ne igt aliqñ hoies/ quos nūc columus: vtiqz dixerūt. At illa vt erat marimi spiri⁹ adolecētula/ naturalī instinctu paulisper comota/ iā quasi/ a sopore quodā/ vt ita dicaz/ a p- fundo somno expgefacta/ oculis animi aliquātulus aptis/ deus/ deiqz x̄tutem salutare esse mūdo putauit: z ad euz querēdū/ animū p̄limū i celuz crexit/ z celestius pulchritudinē corpōz p̄templās/ admirata/ nō plures deos/ sed vnuz deuz/ q cūcta ista fecisset regeretqz oīno arbitrata ē. Cūqz ardētī desyderio/ i ve ri dei cognitionē traheret/ philosophos gētilēs sūmope z accurate elucubrare z plegere cepit. Hūz quuz inter ipos maximā de vero deo altercationē z cōtētio nez aiaduēteret: atqz etiā ex ipīs p̄his didicisset/ quādā inanē sup̄stitionem/ apud ātīquos initūz sumpsisse/ que quasi maloz oīuz sōns/ multitudinē deoz p̄stituerat/ quib⁹ hostias imolare/ solēnia facere/ simulachra p̄stituere/ z cōdere t̄plāsuaserat/ quuz tñ prius hoiuz sepulchra fuissent/ sed magnificētī cōditā/ t̄plōz appellatione vocata fuerāt. Ex hoc p̄isoz religiōez/ potius quādā poe tarum fabulas/ quā religionē existimauit. Et quuz nihil x̄tutis in se habere/ a animaduēteret magna cordis voce/ oīa illa maioz suoz idola cōtempnit. Vērū quuz etiam ad poetaz theologiā inuestigādaz se transulisset. Ex hesiodo z Orpheo optimis poetis/ didicit/ vniuersa que in mūdo sunt ab vno deo emanaf se/ z illius virtute cōtineri nō dubitare/ z maxime ex sentētia Orphei/ qui in quī busdam carminibus/ omnia diuina virtute in hunc modū gubernari dicebat.

Orphei
verius.

Vos qui virtutem colitis/ vos ad mea tantum.
Dicta aures adhibere/ animosqz intendite vestros:
Contra qui sanctas leges contemnitis/ binc vos
Effugite: z procul hinc miseri/ procul ite profani:
Tu vero qui diuinas specularis: z alta
Mente capis/ muse voces amplectere: z illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.

Et post multa sic subsequitur

Nemo illum nisi chaldeo de sanguine quidam
Progenitus vidit: quem celozum aurea sedes
Sublimisqz tener/ cuius se dextera tendit
Oceani ad fines/ quem de radicibus limis
Concussiqz tremunt montes/ nec pondere q̄uis
Immensio sunt ferre queunt/ qui culmina celi
Alta colens terris/ nunqz tamen ille sit absens
Ipsum principium/ medium quoqz/ z exitus idem.
P̄isozum nos hec docuerunt omnia voces:
Que binis tabulis deus olim tradidit illis:

Barbara itaqz virgo/ quum tam piam sententiā de deo vero vnoqz ha- bendam/ ab Orpheo poeta theologoqz accepisset: Confestim z quemad- modum Aurelium patrem Augustinum fecisse constat/ post multos circui- tus maiorum suorum errorum/ circuire cepit/ non modo ciuitatem per vicos z plateas/ sed per totam Asiam/ Egyptumqz querendo verum anime vīrum

pro quo ne moreret/ dignuz indicaret mori/ vt ei⁹ semp ihereret amori. Tūc ex Alerādria i nicomediaz perlatus ē/ sapiētissimuz viroz alerādie esse/ origenez noie cui⁹ tāta existimabat sapiētia z faciēdia/ vt cūctos i oī x̄tutis genere supa ret/ euidētissimiqz ratioib⁹ z signis deum vez p̄poneret/ z Idoloz p̄funderet falsitate. Quā barbara quuz audis/ nō mediocrit gauiā ē. Aiaduētere quip pe p̄stis cepit/ quo nā modo illuz/ z audis/ z alloqui possz. Subuecebat nāqz maiorē i moduz genitoris dioscori potētā/ z p̄pterea misterii p̄sili z desyde rij sui/ eidez idicare p̄timecebat. Unde z diligētī exanie oib⁹ pōderatis/ q ad p̄ficiēduz q̄ aio obuērabat/ suo/ sibi ipossibile videbat/ id p̄ Epistolas z fiduz sibi nūtiuz/ i hec verba efficē curauit. **¶** Cūro Alerādrine nobilitatis/ ai lōge lateqz cōperso origeni/ Barbara nicomēdie tua ācilla/ de⁹ z honorez desiderij mei. Accepi te fore/ x̄e diuinitatis optimuz ostēsorē. A p̄ma etēz scintilla ige- nij mei te euz toto corde cōcupiui/ vt ad veri dei notitiā puenirez/ mēte p̄cupi- ui/ sciēs nullaz prozsus deitātē inesse lignis z lapidib⁹/ q̄ humana arte p̄posita sunt/ q̄ sensibilitatē hand recipiūt: sz z nec loqui/ nec audis p̄st: vñd z ime met semp existimauī nō veros/ sz falsos oīno eē deos nec hoies dōs effici posse: qz hō quuz icipiat/ ēt desinere ē neccessarie. Deus autē (vt nupime noui) ante t̄p̄a fuit. Iñō ergo vnqz deos credē potui/ quos hoies mortales agnouerā. Et quāqz nunc vsqz m̄tis i motib⁹ fueris cōstituta/ semp tamē deuz nobis ignotuz fuisse existimauī. Qui v̄z solus p̄cta creauit/ atqz euz semp amauit/ illiqz totaz me de- uouit/ a quo suz/ id quod suz/ nisi mea me fecellit sentētia. Cuius qdē me spiritu aiātam sentio. Donecqz ad euz p̄tingā nullatenus vnqz desistā. Qua propt̄ tue optime famē rumore percussa/ venerabilis p̄f: mētem meā his tue/ dignitati a- perire cōsiui. Illuz deū solūmodo exquirere/ cui⁹ cognitionē p̄fectam apud te esse cognoui. Unde si ita ē/ prout fertur/ has supplices offero preces: quatenus digneris excutere noctē ignorātie mee/ chaosqz p̄fusionis ab ācilla tua/ illāqz in ducere ad vere iustitie solē/ atqz discretionis lumen. Opto quippe vez deum a gnoscere/ illuz scilicet qui fecit visibilia z inuisibilia. Et vtrū vn⁹ vere sit/ vt ipa iā nunc duduz/ meuz argumētata sū. vale. **¶** Origenes autem inscriptis lectisqz Barbare epistolis/ iennarabili gaudio replectus est/ intellectaqz clarius/ oratoris aduentus causa: vt erat p̄f optim⁹/ z in oēs comis z per benignus/ illuz illario ri vultu excepit. Quāta x̄o ai lericia z iucūditate x̄ginez barbam tanqz opti mā spiritualēqz p̄edā cōfectus/ habuerit/ lectoris iuditiū expostulo. Origenes igitur ex isperato dei munera/ vbi quodam inenarrabili exultas/ tripudio/ z in exultante deo z dño iesu x̄po plurimas grās egisset/ q̄ ipsuz maxime propitiū aiaduēteret in cōuersione talis alumne/ quodqz ex infecunda radice/ talem ac tātum percipis/ fructuz/ que ex innumeris ei⁹ x̄tutib⁹/ z exemplo/ edificare ecclesiā essz idonea: mox valentinū quēdam p̄sbyteruz/ ex ipsius discipulis s̄a ctum z eruditissimuz hoīem/ cū diuine scripture codicib⁹. Nicomēdiā euz ora tore b̄tē barbare ad eandē Barbarā mittēs/ in x̄ba rescripsit. **¶** Origenes ve ri dei indignus sacerdos/ z vt possibile ē/ eius nois ostensor/ Barbare/ barbarice gentis in adoptionem filioz dei z domini iesu x̄risti salutes. Sicut scripse- ras/ scire te velle/ verum deum/ quis sit. Scire debes/ q vnus est verus deus/ in substantia/ z in personis trinus/ scilicet pater/ z filius/ z spiritus sanctus. Qui- cunqz igitur hec omnia perfecte credit/ habet quo ad eum pertingere possit.

Epistola
Barbare

Origenis
Epistola

Fidei mī
steriū expo
nit.

Eūz his āt litteris eruditissimuz p̄sbyter b̄uc ad te mitto q̄ maria mecū ē iun-
ctus fidei charitate ⁊ tāta vt ea maius eē nō posset. Itaq; q̄cqd is d̄ instructōe
⁊ fidei nōie meo tibi d̄icēdū ita exst̄mato ac si a dō ⁊ ame ip̄o corā audisset
vale. At vbi Barbara ⁊ go diu origēis nūciū vna cū oratore suo icolumē itur-
ris sui hospitij locū cū gaudio excepisset: post mutuas salutationes: Valētin⁹
a Barbara ⁊ gine de deo interrogat⁹ eides i bec ⁊ ba repōdit. ¶ Eredimus nos
omnes i deuz patres oipotētes cūctoꝝ visibiliuz ⁊ inuisibiliuz conditorē: credi-
musq; ⁊ i dominuz n̄m iesuz xpm̄ p̄ quē creatā sūt oīa: verū vtiq; deū vnige-
nituz: ⁊ verū dei filiuz nō factuz s; genituz ⁊ vnus cū patre substātie. Eredim⁹
quoq; ⁊ i sp̄m̄ sc̄tū: vtz deū ex p̄e procedētes: equales p̄ oīa p̄ri ⁊ filio v; po-
testate volūate eternitate ⁊ substātia. Et ibac qdēz trinitate nullus ē proius
gradus nihil q; iscri⁹ sup̄ius v; s; tota diuinitas sui p̄fectiōe equalis ē: vt ecce-
ptis vocabulis q̄ proprietatē p̄sonaz indicāt: vt q̄cqd de vna p̄sona dicat: de tri-
b⁹ oīno possit itelligi. Nec p̄ filij aut sp̄s sc̄ri p̄sonā aliq̄ excludit: nec rur-
sus fili⁹ aut sp̄s. s. p̄ris nomē personāq; recipit. S; p̄ semp p̄ est: fili⁹ semp
fili⁹: ⁊ sp̄s sc̄tū semp sp̄s sc̄tū. Itaq; filia aduerte q; substātia qdē vnū sunt:
s; p̄sonis ac noib⁹ tantūmodo distingūt. Ip̄m āt d̄ filiuz dicim⁹ isine seculoz
p̄fectuz nature n̄e hominē suscepisse ex Maria ⁊ gine: ⁊ b̄ūq; carnez factuz eē
nō p̄mutādo deitates. Ip̄m āt dicim⁹ ip̄assibilē s; suā deitates vt p̄fz: s; l̄terq;
icōprehensibilē ⁊ inuisibilē vt p̄fz. Eides q; quā xp̄ianissimū oēs appuiss⁹ valēti-
n⁹ origēis p̄sbyr atq; anūtiāsz. Quodq; n̄ cecaf caducasq; hui⁹ seculi diuitias
nec breuē hāc calamitosāq; vitā nec istabilia corporis comoda: s; aīe q̄ itelle-
ctualē ē substātie appetēt bonū. Docuiss⁹ v; verā xp̄iane religiōis p̄ritatē q̄qdē
d̄i sumi mādāsz pagis: d̄clarass⁹ quoq; gētiliū religiōis errorib⁹ plenā falsāz si-
ctāq; fore. Declarass⁹ v; vna eē sc̄toꝝ vitā: s; p̄mia p̄ labore diuersa: ⁊ e p̄trario
p̄ mō peccatoꝝ eē sup̄litiā: vnū isup xp̄ianis eē baptisimū sine quo nemo poss⁹
saluari. Itaq; post eū si peccauit p̄ p̄ritāz posse saluari: p̄nitq; cū nouū ⁊ ver⁹
testamētuz ip̄i oñdiss⁹ ⁊ d̄clarasset. Eides ip̄e sacerdos valētin⁹ ardētī aīo expo-
stulātī sacri baptisima ea i turre ptulit. Oñuitq; sumope eā vt aīuz suū sua p̄
virili i lectōe sacre scripture iugit occuparet: ne i bōa tra pectoris sui inimic⁹ bō-
zizania sup̄eminare poss⁹: s; itrametipāz loq̄res. In nocte q̄siuī quā diligit aīa
mea. Picētoꝝ o bone de⁹ vbi pascis: vbi imeridie cubas: q; post te ibesit aīa
mea: iccirco rogo vt me suscipiat dextera tua. His itaq; ⁊ alijs inumeris docū-
mētis Barbara ⁊ go a valētino sacerdote instructa relicto iā i corō seculo renū-
tiauīt etiā diabolo: ⁊ pōpis atq; opib⁹ eius fuare volēs sedus q; d̄no pepigit.
Eumq; valētinus sacerdos post n̄ modicū t̄pus vale facit⁹ barbare ⁊ gini ab
ea d̄cessiss⁹: affuit tēpus quo viro matura nuptui tradēda esset. Eūq; multi
ex optimatib⁹ eam sibi dari iconiugem expostulassent: pater ab ea p̄quisiuit
an cuiq; illoꝝ nubere vellet. Eui puella q̄si subitascēs. Itē mihi iquit obsecro
de hac re vnq; molestus sis. Itā si abste coacta fuero vt vīz accipiā: poti⁹ mi-
bi met moꝝes cōsciscāz. Accidit autē vt die quadāz turri quā sibi pater ere-
dificarat iterato iscederet: ⁊ ibidē p̄ris ⁊ auitis simulacris cōspectis i eis dē
facieb⁹ exp̄uit dicēs. Similes illis sūt q; fecerūt ea ⁊ oēs q; p̄fidūt i eis. Nec ita
mīto post: quū d̄ tritātē ap̄d p̄fz ⁊ ba feciss⁹: post ⁊ bera q̄b⁹ p̄līmū afflicta fuit
ōstruit eā i cācerē: ibidē tā diu fuādā q̄diu p̄ māciānū p̄fectū ad tormēta rape-

ref. Sedēs itaq; p̄ tribūali Martian⁹ iussit barbarā ad se adduci. Intuēs q; in-
eam. Eui iquit puella decora generi te mortis dedis: Offer dijs sacrificiū ⁊
illela abibis. Quod si effice neglexeris: scito te varijs accerbissimiq; tormētis
iterficiēdaz: Eui illa. Audi me martiane dur: dij quos tu me adorare suades:
dij nō sunt: s; pessimi demōes. Qui celo relicto i terrā descēderūt: vt homici-
dia fornicatōes aliaq; innumera p̄petrāret mala: Itō eiz modestiā aut iustitiā
exēplo docuerūt: s; alij obsecis voluptatib⁹: alij pugnis alij v̄tatiōib⁹ gaudēt.
p̄ris autē me⁹ iesus xps̄ (quē toto corde diligo ⁊ colo) vt verus de⁹: nō bella: aut
pugnas: vt tua Minerua: quā falso deā appellas: s; pacē ⁊ quietē oimodā iter
hoies p̄suasit. Itēq; eidē varie canuz venatiōes: vt tue diane venatrici placent:
aut fistule ⁊ Tympana ⁊ alij sonit⁹ vani ac muliebꝝ turbā: vt sūt matri deoꝝ
gratissima: oī v̄tute neglecta. Itaq; scias me paratā fore laudis sacrificiū offē-
re saluatori meo q̄ fecit celū ⁊ terrā ⁊ oīa q̄ i eis sūt. Hi autē quos pro dijs co-
lis ⁊ muti ⁊ surdi ⁊ ceci sūt: licet os oculos auresq; videantur habere. Eūq; na-
res ad odorādūz man⁹ ad palpādūz pedes ad ābulādūz eis sint. Olfare pro-
sus: aut tāgere qd̄piāz vel aliquo iter arripe minime queit: q̄ppe qui nullū ha-
bēt sp̄m̄. His dictis Martian⁹ furore replet⁹: post accerbissimas corpori deli-
cato islictas plagas itēz carceri custodiēda tradit⁹: vt postmodū eā moꝝti de-
stinaret. Eui i tēpesta nocte saluator apparuit: ⁊ blādis ea ⁊ b̄is p̄solās p̄tinus
curauit. Que postq; tyrāno e custodia oblata eēt. Ecce ingt quo te pacto dij
mei diligere demōstrāt: qui tuas curauere plagas. R̄ndit ⁊ go: cū similes sint
dij tui surdis ⁊ mutis ⁊ cecis q; se nec errigere possūt: neq; mouere. Quō me po-
tuerūt curare q; sibi ip̄is p̄desse nō possunt. Ip̄e ⁊ o de⁹ iesus xps̄ sanauit me
quē tuua demone obcecāt⁹ videre nō potes. S; ab ip̄o suis fidelib⁹ ip̄endit⁹
v̄ta medica remediuz disciplinā artis medicine ē aliquoties etiā ignib⁹ ⁊ ser-
ro morbos curare. Et quid mirū si d̄ns n̄ tanq; medicus aīaz nostrāz nos tur-
binib⁹ excutiat: morbis exanimet: tormētisq; excruciet ⁊ purget: fortitudis āt
xp̄ianoz ē: quasi p̄ ignes ⁊ flamas vasoz moꝝe purgari. Quod scriptura maioꝝ
n̄oꝝ doctoꝝ testat. Aurū ⁊ argētū ⁊ ferrū ⁊ plūbz ⁊ stānum ac om̄e vas
qd̄ p̄ ignē trāsierit emūdabif. Itos itaq; d̄ns noster p̄ vos tyrānos pessimos
vrere vult vt curet tēptatq; vt liberet atq; v̄care p̄mittit vt saluet ac demuz co-
ronet. Tēptat igit nos hoc modo d̄ns vt sciat si eū ex toto corde diligam⁹ ac
etiā ex tota aīa n̄a. Ip̄e p̄mittit dolorē: vt det refrigeria. Obduratus vebemē-
tius tyrān⁹ ⁊ corpus virginis Barbare crudelē imodū lacerari ⁊ ad ei⁹ latera
ignē apponi atq; mamillas eius p̄cedi iussit. Postremo vbi barbarā oīonez
ad om̄ effudisset: diuersaq; tormēta equanimiter ptulisset. Martian⁹ iussit ca-
put ab ea abscidi. Tunc quū furore p̄ioscorus p̄ eā accipies in quendā mō-
tem eaz p̄durit. Eumq; decollāda esset: virgo barbara orauit ad d̄nz vt citius
sui certaminis coronam consumare dignaret. Facta est protinus ad eam de ce-
lo vox dicens. Veni dilecta mea ⁊ in patris mei regno iam tandē conquesce:
quibus dictis p̄ioscorus proprius genitor illi sanctum caput abstulit. Sed ne
iultus tā execrabile p̄ris facin⁹ videret: factū ē vt eo cū martiāo ⁊ ceteris lateri-
tib⁹ suis de mōte descēdētē tanta caligie mor obuolutus fuerit: vt tanq; p̄be-
tonta ictum ⁊ v̄stum p̄bebo curru sine vlla cōctatiōe ⁊ ip̄e cum Martiano ⁊
plurib⁹ a deo exustus fuit: vt nec vlluz quidez ex ip̄soꝝ cineribus remāserit.

vestigium. Passa est itaq; beata virgo barbara pridie nonas decēberis quo qui denovio eius ānuā solenitas celebratur. Collectis vero postmodum a supradicto eius patre spūali Valentino religioso viro reliquijs eas itra ciuitatem deferēs cōditis aromatibus cum reuerētia sepeliuit: vbi et sanitates recipiunt omnes qui lāgoze aliquo laborāt: ad laudem et gloriā dei omnipotentis: cui est honor et gloria in seculorū secula amen. Quod autē Barbara hec virgo passa sit sub Maximino tyranno apud nō nullos et etiā apud me ambigitur: quomorigenes doctor ad quē ipsa litteras dederat floruerit tempore Alexādi principis qui iperabat romāis circa ānum salutis nre trigessimū supra ducēssimūz potius dixerim ego passam fuisse sub maximino principe et augusto non autem isto tyranno Maximino. Ex illa phetontica Dioscori fulminatione vbi ictus et vstus curru phebeo Dioscorus excessit: inoleuit cōsuetudo vt quū lam padare cernimus illico sancta barbara ora et itercede pro me acclamare didicimus. Plura eijs miracula i similibus eā fecisse nō sum nescius sed ea nūc scripro mandare lōgum esset. Suūz vero scitissimūz corpus postmodūz venetis trāslatus: nūc in monasterio crucigerorū in sacello noi suo dicato sarchopha go marmoreo conditum reuerenter seruatur.

De sancta Anastasia martyre. cap. cxi.

Anastasia nobilissima Romanorum matrona diuine maiestatis optima cultrix ac intemerate pudicitie et in mēse pietatis et religiōis feminis cunctis sanctissimūz exemplūz sub Diocleciano augusto Rome pro christo gloriosum sustinuit martyriūz. Quas ob res geminā sibi acquisiuit laudes tum quia tanq; agricola et cultrix toto tempore vite sue bonos fructus pietatis seminauerat: demūz et sacri sanguinis effusione suorū meritorū omniumq; virtutūz rigauerit plantaria. Preterati itaq; illustris. Ro. gentilis ex Fausta coniuge christiana exiit filia quā parētes ipsi adultā publico patritio. Ro. equē nobilissimo infūmōio pūre quo qdez marito ppi ipsi? tutes et pietatem quo aduxit plurimū agitata fuit. Erat nāq; ipsa Anastasia ex paterna hereditate admodū locuplet: adeo vt āplissimū suū cēsus popitine i oib? suo generi rēderet. Eratq; i diuinis scripturis a diuo grifogono (postea xpi martyre) egregie istructa atq; edocta i quib? iugiter itēta veluti quāda; samē faciare dīderās p euāgelia et diui pauli eplā ipretermisse discurrebat. Ex ptiua āt lectiōe et meditatione scripturaz diuinaz cū pcepissz nō esse christianis sperādū i incerto diuitiarum suarūz sed in deo viuo qui omnibus prestat abundanter omnia: quodq; ad factum boni operis diuites esse se in bonis factis communicatores esse. Constituit thesaurizare sibi bonum thesaurum infuturum. vt apprehenderet eam que est bona vita. Sciebat quippe se ideo diuitias accepisse multas non vt his solis se beatitudinem habere consideret vt male vteretur

uteretur bonis neq; vt despiceret pauperes aut certe illas instrumentum libidinis sibi computaret: aut illas se amissuram existimaret vnq;. Idcirco cum legisset apostolū paulūz dicentem. Qui fidēter seminat fidenter et metet. Et iterum. hylarē datorē diligit deus. Atq; etiā quū legisset prophētā dicentē. Et pauperes et diuitē ego feci: et pro oibus equalis cura mihi est. Spiritu diuino succensa intra semetipsam dixit. Cum curaz de oibus gerat deus et quis metuere debet ne ei? minuatur patrimoniūz: vnde deo iubēte prorogatur. Time Anastasia iquit time magis ne si tepida et sterilis et infidelis i bonis operibus fieris tandē egena et i ops prorsus iueniaris. Nō timeas inquam ne difficile regna igrediaris celorum modo sis humilis modo sis larga quia ex hoc beator vocaberis. Sed nec etiam i hoc seculo ob hoc nec i futuro aliquaz senties egestatem: igitur da pauperi vt deum fenereris deū tibi computa debitorem sentias prepositam esse miserenti misericordiam oibus sacrificijs dño dicēte. Beati misericordes qm ipsi misericordiam cōsequētūz: vtz et tu gloriā cōsequeris et requiem. Eam obrem statuit nō se diuitē sentire neq; nobilitatis alicui? dñaz sed humili veste cōtecta quottidie cum sola ancillula visitare infirmos et in carcere pro christo relegatos iuiscere et illos atq; alios esuriētes alere cibo vestire nados peregrinos tecto suscipere atq; alijs pietatis operibus indulgere et eterni premij spe christo i pauperib? fenerari qui dixit. Quodcūq; fecistis vni ex his fratribus meis minimis mihi fecistis. Et qd in his exemplo Marthe iugiter inuigilaret nihilomin? aliquē etiam sibi cōstituit horarum numerum in quibus diuino et spūali profectui icūbere volebat. Quod vbi nuntiātum marito fuisset eam videlicet quāz vna tantūz consociata Ancillula vili habitu christianozū more carceres circuire etq; necessaria subministrare. Eā illico artissimo et tetro carceri icludit ita vt etiam alimēta subtraherētūz: vt per hoc sic perempta eius latissimas possessiunculas occuparet: verita autem ne ob hoc moreretur lamentabiles patri et magistro suo Grifogono in hec verba direxit epistolā. Sancto confessori christi Grifogono Anastasia. Licet pauper meus cultor fuerit idolorum mater tamen Fausta christianissime semper vixisse et caste ac me inter ipsa cunabula christianam fieri fecit: post cuius excessus sacrilegi iugum mariti suscepi cuius deo miserante thorū mentita infirmitate declinās ole noctūq; dñi nostri iesu christi amplector vestigia. Cūq; iste patrimonium meūz (ex quo illustratur) cum indignis et turpibus idolatris exhauriat me quoq; velut magam ac sacrilegam custodie tam grauissime macipauerit: vt vitam corporalem amittere suspicer. Nihil enī superest nisi amisso spiritu succumbam mori. In qua morte licet gloriē de confessione domini nostri iesu christi tamē in eo mens mea valde conteritur quia opes mee quas ego ex asse deo voueram alienis a deo et turpibus inferuiunt. Et idcirco deprecor te homo dei vt instāter dominum depreceris vt aut ad fidem suā venturum si preuidet publicūz faciat venire: aut si preuidet eum i hac incredulitatis peruersitate mansurum iubeat locum dare cultoribus suis. Melius est ei exalare spiritum qd dei filium denegare et eum confitentes impedire. Etenim testis mihi est christus quoniam si liberata fuero sanctorūz vestijs adhibebo: et curas oīū sollicitus exercebo vt ceperā. Vale vir dei et memeto mei. Cūq; hac epistolā legisset Grifogonus oīone facta cū multis pfefforibus ita rescripsit.

Humilitas
eius ma
gna.

Epistola.

De Sancta Anastasia

Epistola. **¶** Fluctuanti tibi iter procellas et turbines mundi: cito super undas deambu-
lans christus adueniet: et dyaboli aduersus te flammam spiritus: vno iussu suo ser-
mone compescet. Patienter et quasi in medio maris posita crede christum ad te
esse venturum: ad temetipsam conuersa / cum propheta exclama dicēs. Quare tristis
es anima mea: et quare conturbas me? Spem in deo quoniam adhuc consistebat illi saluta-
vultus meus et deus meus. Seminum diuini muneris probat inditum: quum tibi
et terrena reddidit et obabuit celestia. Deus eius beneficium suum ad hec extrema
tibi pertrahit: ut non sit nobis vile quod prestat: vide ne turberis in hoc quod pie viuere
tibi inferantur aduersa. Non enim decipit sed probat. Non est desectio tua: quam
putas per hominem posse costare. Audi scripturam dicentem. Maledictus homo qui
spem suam ponit in homine. Et benedictus homo qui spiritum suum ponit in domino. Ea
ue iquit fortiter vigilanter et strenue vniuersa peccata: et a deo solo quere solatium
cuius iussu conseruas. Cito enim tempus placitum ad te conuertetur: et quasi noctem
tenebras floridus dies lumen aspicias: atque post glaciei frigus hiemis transieun-
tis aurea tibi tempora et serena succedent: ut omnibus qui pro christi amore affligun-
tur prebeas temporale letitiam per quam sine dubio consequeris eternam: vale in domino et ora
pro me. Hanc epistolam legēs Anastasia fortiores fidei vires accepit: ac tantum
de patientie virtute gloriari: quātus prius de oppressione infidelissimi viri se cau-
sabatur affligi. Igitur beata Anastasia quum ita in custodia stringeret: ut ei vir-
panis quadra daretur: estimās se in ipsa tribulatione deficere: denuo in hec ver-
ba sancto viro scripsit. **¶** Consessori christi Grisogono Anastasia. Finis venit
corporis: Memoro mei. Et egredientem animam meam ipse suscipiat pro cuius a-
more ista sustineo: que ex hore huius vetule recognoueris: vale. Ad hec sanctus
Grisogonus talia remisit scripta. **¶** Grisogonus anastasiae semper est ut lumen
tenebre antecedit: sic etiam post infirmitatem salus reuertitur: et vita post mortem
promittitur. Vno fine concludunt et aduersa huius mundi et prospera: ne vel tristi-
bus desperatio vel letis elatio distinetur. Unum mare est in quo nauicula corpo-
ris nostri velificat et sub vno corporis gubernatore aie nostre nautico fungun-
tur officio. Quorundam igitur naues fortissimis carinaz nexibus solidate tene-
brosi equoris concitatos fluctus ille pertransiunt: quorundam vero fragili iun-
ctura lignorum etiam in tranquillo vicinorum morti consueunt cursus. Prope etiam
illis ut pereant qui non cogitant qualiter ad portum salutis pertingant. Tu autem
o christi irreprehensibilis famula: crucis tropheum tota mente constringe in quo
tuis dum desiderijs parueris: cum martyrij palma ad christum pertinges.

¶ Interea publicus vir eius moritur: et ipsa sancta e carceribus liberatur. Quam
obrem non minimas gratias egit domino et saluatori nostro iesu christo. corripue-
rat enim in hac calamitate eam omnes tanquam magister discipulum quem nouerat ardenti-
ssimi spiritus et ingenij. Sicque et incarcerationis moram Anastasia magnitudine se-
noris duplicauit. Nam et per se a sancto proposito minime retraxit neque enim eam
aliquis a timore christi reuocare aut ab eius dilectione diuellere potuit: propter
quem omnem seculi gloriam popamque et etiam ipsam vitam temporalem contempsit cui
nihil dignum comparauit. Magis magisque in ea quotidianus amor christi crescebat:
crescebatque fides. Et ne audiret vocem et iudicium sanguinis clausit aurem: et om-
nem substantiam suam per maximam dispersit tandem et dedit pauperibus ut iusti-
tia eius maneret in secula: et in seculum seculi. Exortabatur autem omnes ad profectum

De Sancta Anastasia

anime exortabaturque quam marie singulos quos et elemosinis et documentis com-
souebat dicēs. Preterire figuram huius mundi: illam veram esse vitam que peritis vi-
te emeretur comodis. Singulis prope diebus lustrabat carceres in quibus christia-
ni pro fide christi detinebantur. Nec eas obres alicui momentum se existimabat.
Et quicquid ex patritijs familijs innumerisque diuitijs plurimum foret insignitum: nihil
tamen de habitu magnatorum habere volebat. Ea prope etiam ab ancillis suis miro amo-
re in eius veneratione dedite erant. Superbat profecto omnes de incredibili ipsius
humilitate quadam et gloria et honoris pristina nobilitatis atque fulgoris per christi-
sto et calcare et contemnere potuisset. Multis namque signis dominus glorificare volēs
ancillam suam etiam ad coronam martyrij prouexit in quibus quidem percussus plu-
rimi gentiles simul cum christianis deitates christi consistebant. Genique post trien-
nium a viduitate sua cum ancillis suis gaudēs Anastasia in quiete maria viris-
se. In quibusdam tentis iussu Diocletiani principis a quodam prefecto iubetur idolis
sacrificare ut postmodum eam ducere posset in vxorem. Cumque in thalamum eam perdu-
xisset ipsamque suo more amplexari vellet illa fideliter reluctanti statim diuino
iudicio cecus effectus est. Adiecit autem deos suos sciscitatus est si euadere posset.
Responditque sanctam dei viui ancillam Anastasiam turpiter de honestati ideo
nobiscum perpetuo decretus es in inferno excludam. Cumque ita obsecutus domum
reduceret intercedendo manus puerorum suorum vitam finiuit. Tribus igitur ancillis so-
roribus diue Anastasiae martyrio coronatis et ipsa iubet in custodia recludi. Au-
diens vero prefectus quod eam carceri inciperat quod innumeris vitata esset predijs
et fondis ipsam secreto alloquitur. Si vis iquit christiano ritu viuere fac quod tu
christus (quem deus verum existimas) precipit dicēs. Qui non renouauerit omnes
que possidet non potest meus esse discipulus. Oia igitur que possidet mihi da
et quo volueris libera abi tunc quidem vera censeberis christiana cui illa. Pater
meus inquit utique precepit oia esse vendenda ipsiusque celsum pauperibus non
aut diuitibus erogandum. Denuoque diro carceri fame excludam traditur Ana-
stasia: vix a sancta theodora nuperrime martyrio coronata diuino iussu et presi-
dio per duos menses mirifice extitit refecta. Tandem cum ducētis virginibus ad in-
fulas palmarum deportata quam innumera miracula et virtutes dominus per Ancillam
suam operaret misit prefectus qui Anastasiam cum multis reuocaret. Quibus ad-
ductis mor anastasia ipsam ad pallos aligari precepit: atque ignibus comburi.
Cuius exemplum secuti sunt non modo virginibus que secus exulauerat sed et alij
innumerabiles vtriusque sexus homines et cruciatus diuersos et penas alacri vultu
et infracto animo susceperunt ne fidei sue conscientiam maculare viderent: quoni-
am quidem perfecta in eis charitas foras excludere timores. Quorum si velis
nunc tollerantie ennumerare virtutes et constantie robur exponere: nec mihi ser-
monis tanta copia adesset nec etiam alijs puto nisi his solis qui oculis suis in-
tueri potuerunt. Sed iam de illustrissimis Anastasiae (ut ipse credideris) virgi-
nis virtutibus atque illustrissimo ipsius martyrio quod a deo perpetuo in celestibus
coronari promeruit dicta sufficiant. Tanta quippe huius sancte matrone Anasta-
sie fuerunt signa et miracula ut de sanctis martyribus veteribus deputaretur vna.
Cuius anniuersaria solenitas celebratur in die natalis saluatoris nostri iesu
christi octauo chalendas ianuarias.

¶ De sancta Affra martyre capitulum. cxii.

Affra sancte hylarie mar-
tyris filia iherosolimitana roma-
nis Diocleciano recie in ci-
uitate Augustana pro xpo
martyrium constantissime perferrens
celestia regna penetrauit. Hec quippe
genere Eypria fuit: et veneris hec cule-
tui dedita cum esset in iose pulchritudinis
insignita lupanaria ex documento gen-
trici celebrabat. Venit eis supradicta
salfo gentiliu dea semina siquid ipudi-
cissima: ut ab ipudica fronte paululus
ruboris absterfisse videret: et lasciuie
sibi apriorum concessisse licetias: nefanda turpitudie excogitata prima meretricia pu-
blica adinuenit: et fornice instituit: et matronas inire compulsi: quod satis execra-
da Eypriorum consuetudo in nro (ut ita dixerim) euo protracta est. Eo uenerat eni
suas mittere virgines ad litora: ut forissimum vterent concubio: et sic sue future
castitatis libamenta veneri deesse poluisse videret: et suas inuptias quesuisse do-
tes. Quam quidem abominandam stultitiam Affra hec apud angustanas recie ciui-
tates seruabat. Cuius detestabilis ipudicitia: et turpe meretricium effecit: ut si
pater eius: aut origo ignoretur. Que etsi apud iustissimos titulis decorari non possit: quoniam
tamen martyrii ardentissimo et infracto pectore: tam cito pro xpo protulit sua laudis
portio: taciturnitati fraudari non debet: quod etsi minus pudica: eodem modo fuit bo-
na: tamen pace aliarum clararum mulierum: non modo inter claras: utique mulieres: sed in-
ter sanctas merito describenda esse censui. Pedita itaque Affra cum ancillis suis
nefanda cultui meretricio ea in urbe predicta. Eius prostribuli locus: Marcellus sa-
ctus episcopus cum felice diacono persecutione Diocleciana deuitas aliqui ignoran-
ter introgressus est. Aqua: et pro turpi amatore primum susceptus fuit. Postmo-
dum ubi eum cognouit christianorum episcopus: confestim eius pedibus cum lachrymis et
ciulatu prouoluta est. Cuius tanta profecto fuit doctrina: ut eam domino lucrari
potuerit. Mane autem facto: quomodo nefandi et perfidi satellites christianorum episcopus cum
suis exquirent: Affra eos euestigio sub liministramento abscondit: delusitque hoc
modo satellitibus Affra episcopus ad hylariam perduxit: pariterque que documentis ab eo
deus similimodo suscepit: et ipsa mox ad pedes eius cum fletu cecidit: et se christia-
nam effici obnixte exposculauit. Baptizata igitur Hylaria cum omni domo sua et
alia multitudine non minima: statim demon elulare: et exclamare contra episcopum tamquam
vnum sustinens cepit: ac dicebat: o tormenta que patior: exire de habitationibus meis
necesse est: ego me cogit. Si me vis abire: da mihi locum: vel aliam aliquam in potestatem
in quam introire possim: ne hinc electus precipiter in abyssos. Cui ille: si deus me-
us ait: concedit: ut maneat: mane: verumtamen ne id quod a me exposculasti frustratus vi-
dearis: tibi diacone per maximam talem: qui in faucibus mortis non procul a no-
bis habitat: concedo occupandum: in quo introgressus demon statim iterfecit. Tunc
Marcellus sanctus episcopus Hylarie domum in ecclesiam consecrauit: atque dyonysium
Affrae auunculum augustane urbis episcopum ordinauit. Affra vero quoniam nefanda ut
consueuerat exercere recusaret: Caio iudici: tanquam christiana accusata. Cui quoniam di-

ceret: deus christiolorum meretrices abhorere: christiolorum iustissimum: et talibus habitare
minime velle. Respondit affra. Ego quidem inquit sicut maiores mei quodam pestio
demonum errore decepta: et adulteria et fornicationes atque alia huiusce nefanda
nunc usque tanquam primitias diis quasdam debitas: turpissimas sane operationes in
templis optuli. Nec advertebas: quod si nec homines quidem modesti ac mites tali-
bus nefandis stupris letarent: quanto magis dii: a similibus esse deberent alieni.
Nunc vero a domino iesu christo vero utique deo per seruos suos nupie illustrata: quomodo
didicerim me postea dedecora fuisse mortifera et nebanda: atque eosdem tales
deos perniciosissimos fore spiritus: necnon et omnino esse contemnendos: me ad veram
ipsius iesu christi religionem contuli: quod didicerim ipsum pro omnibus viuificandis crucis
patibulum transisse: etiam me ipsam totam contradidit. Et sicut ipse pro nobis pati
voluit: et ipsa pro eius nominis confessione quicquid volueris tormentorum genera pa-
ti non verebor. Quibus auditis: iudex ira successus: confestim in insula Lici fluminis
Affram adduci: et ibidem concremari precepit: quam obrem: gens paganorum mul-
titudine conuersa est. Atque ita hoc modo hec affra suorum seruauit femineus decus:
sublatumque recupauit: et sui cordis inocentia reddita fuit. Ideoque hec ipsa mo-
numentis mandasse voluit: ut cuncte mulieres prospectent quibus iclite pudicitie
cura insidet: atque quoniam non satis sit ad cordis sinceritatem testadam exteriori-
bus lachrymis et querelis se violentiam passas dicere: nisi quam possint vindictam
et corde et ope in se ipsas infligam ostenderint: passa est autem beata affra hec: non-
nis augusti. Quo quidem die: et eius anniuersaria celebrant. Hylaria autem eius
mater: dum ad sepulchrum ipsius filie iugiter excubaret: et ipsa ibidem pro fide christi
octaua die ab ipsius passione a persecutoribus cum digna: et Euprepia atque eume-
nia ignibus tradite: martyrii coronam adeptae sunt. Atque ibidem eodem die etiam
Nimica et Juliana cum Quiriacum et largo et Eresentio cum alijs viginti passae sunt.
Quorum quidem annua solenitas: pridie idus augusti celebratur.

De sancta Grata virgine. capitulum. cxiij.

Grata matrona: et pudicissi-
ma: ego genere et dignita-
te insignis: sed admirandis
virtutibus et sanctitate insi-
gnior: eo anno quo diuus Constantinus
magnus: totius imperii monarchia est a
securus: post denictus huius seculi cursus
meritis gloriosa: et optima senectute a
pud Bergomum cisalpine gallie ciuita-
tem suam vite sine sortita est. Hec itaque
et Bergomo urbe origine ducens: Lu-
puz ditissimum ipsi: verbis ducens: huius pa-
rentem: cui quomodo filia et heres esset: ei-
dem opulentissimum extitit patrimonium. Que cum ab ipsa sua adolescencia: inter ce-
teras sue regionis feminas euasisset: speciosissima: asserunt cuidam magno ger-
manorum principi fuisse desponsata: sed nuptie nunquam celebratae. Hinc igitur iprimis
Grate nomen conuenienter ad naturam rei inditum fuisse: peroptime reor: quod non mo-
do cunctis gentibus: sed et ipsi deo optimo per omnia grata fuisse probatur. Verum a

quo christianitatis doctrinā et insignia acceperit ex historijs minime scit. Eam tamē appime nō mediocriter etiā inscripturis diuinis atq; rez diuinaz appetitissimā fuisse scim⁹ et quuz nihil hesitaret i fide xpī i oīone p̄seuerabat insisteretq; donec et ipsa mun⁹ spūs sancti accepiss⁹ qd̄ posebat. Pro quo adeo eam i cādūt diuin⁹ amor vt i ea nihil esset mūdā⁹ quod violaret affectus: s; quidā p̄tinuus ardor: vnde et sepe cū profeta cātabat. Pars mea dñs atq; illd̄. Hōtas mihi fecisti dñe deus me⁹ vias vite adimplestiq; me leticia cū vultu delectationis tue vtiq; mecum erunt vsq; i fines. Ea pp̄ bonaq; liberis si ex marito suscepisset parasset i redemptionē aīe sue atq; i miserorū alimēta cōferebat iugit⁹: et nō solū diuitias s; et se metipaz quotidie dño offerrebat: atq; alios et exēplo et lingua quātuz in se erat adorabat. Sepius etēz quū audiret innumerabiles xpianos pro xpō diuersis tormētis esse sublatoz mix in modū letabatur ac in mortales gr̄as agebat deo q; neq̄ssimis tyrānis absolutos ad bonū et optimū p̄fere regemq; oīum dominuz remitteret. Cūq; rumores p̄similes quotidie p̄crebrescēt nouissime ex Galliaz partib⁹ alexāder ex thebeorū legiōe miles strenuus Bergomū quū nōnullis applicuit. Vir certe xpianissim⁹ atq; multa generositate plurimū insignitus: q ad Grata virginē tāq; xpianissimā et vrbis p̄ri mariā declinās et deis magnitudinē tribulationuz et gētiliuz furorē quē sanctis per vniuersas gallias iferebāt tyrāni cū lachrymis retulit. Dicēs inimicū dya boluz oib⁹ virib⁹ i christianos cōgressus fecisse atq; suos ministros i eosdem armarisse et informasse quaten⁹ omne sceleris ministeriū ac crudelitatis possent explere. Is autē alexāder vir strenuus erat et deus atq; i boīs integrā et perfectā charitatis custodiebat in oib⁹ quoq; mādatis et iustificatiōib⁹ domini sine querella iugiter icedebat. Erat et ad obsequia seruorū dei p̄p̄tissimus. Eratq; nō mediocriter erudit⁹ ac etiā latīna lingua disertus. Ibidē itaq; alexāder ip̄e zelo dei succēsus quuz dei xbum errātibus ac xp̄m ignorātib⁹ Bergomētib⁹ aliquādiu difeminās nō nullos xpō ea in vrbe lucrat⁹ fuisset. Ip̄i pagani bergomēses idignabūdi q; eū imple agere affirmarēt scilicet trāsgredi suos facere patrias leges: quas vnūquēq; ita adeo obseruare oportebat vt nemo presumēt nouas res temerario ausu inouare p̄ferat quuz a suis legib⁹ cautū foret vt capitalis pena decerneret qui fm̄ leges patrias deos nō adoraret. Ip̄suz iccirco quia xp̄m ip̄etermisit predicabat et deos gētīū cōdēnabat et ip̄robabat tandem capitali pena p̄demnarūt. Quod vbi sc̄te virginī nunciatus fuisset sanctū v3 dei hoīez trūcatum esse: ex templo muliebre abiecto timore moliciēq; feminea ac serus debilitate p̄orsus abiectis et sepelitis suis cōitata mācipijs ac nō nullis christi fidelib⁹ vt sancto hominī funebre p̄stare offitūz ardenti anio nocte media iaream certaminis sc̄ti viri descēdit et intravit vsq; cadauere et se parato capite cruentato sui ip̄i oblita illud sanctissimuz et venerabile corpus iaz cruore resperfo exosculari: et āplecti nō destitit et fetidos cruore artus lachrymis suis lauit sepe vocib⁹ eū ex animē reuocabat i amplexus. Nec eaz ab hoc pietatis offitio remouere putuit turba furibūda aut ip̄ie eorū man⁹ nec q; terribill⁹ videbat principūz romanorū publicūz edictūz quo cauebat pena capitalis suppliti⁹ ne quis cuiusq; occisorū christianorū funebre p̄staret offitūz: qn̄ ardenti aīo sublatuz corpus ex suburbanis i superiore deffereret ciuitate atq; ibidem aromatib⁹ delibutuz omni cū reuerētia sepulture traderet. Atq; ita eā

De sancto alexandro hic commemorat.

verus christi amor itaq; fides et vera christiāoz sanctitas suasisse potuere. Eorū sepulture cōdito deinceps ip̄i Grate xgini totus pene mūdus alien⁹ omnino factus ē vnde patrē eternū desiderās tanq; a dño vocata i imagine leuitaz sup̄ oīa gladijs spiritualib⁹ corporales oēs affectus isē oīno occidit. Per sepe namq; cū apostolo dicebat. Nihil itulim⁹ in hūc mūdum nihilq; auferre poterim⁹. Nihil i ipsa intuli i hūc mundum veniēdo sicq; et abeundo nihil auferā. Ea de causa vt se mūdo mortuā ostēderet p̄ma ea in vrbe claustralem vitā exercere cepit et plurimas xgines sibi i dei seruitio cōgregās gloriois virtutibus et miraculis valde clara effulsi. Cui⁹ admirāde virtutes atq; miracula vlti vsq; inseniuz longe lateq; p̄rebuere. Tandē isenectute bona eo i suo monasterio adhuc extāte collecta est i pace p̄ma die chalendaz maias. Cuius sanctitatis p̄coniu3 merito credulitatis sue: populus Bergomēsis debite venerationis cultu: eo die scilicet chalēdis maij singulis ānis celebriter recolit.

De sancta Helena constantini matre. capitulum. cxliii.

Helena sancta magni Cōstantini mater. Julio pontifice Romāo i chathedra petri p̄sidēte āno a natali xpīao septioz trigēsimū supra trecētesimū romē vndecio chalēdas iunias inumeris meritis glōiosa migravit ad dñm. Hec i primis qdes oīuz xpianorū ne du3 fuit p̄clarissima regina s; et parēs affectuosissima: eque q; christiani splendoris eximius fulgor: atq; bonaz virtutuz certissimuz documētū. Que secūdu3 quorūda3 documēta et maxie di-

ui Ambrosij (qui eā stabulariā noīat) plebei hoīs filia extitit. Alij x̄o celi An̄ gloz regis a p̄ncipio captiua volūt: quod quidē et ip̄e arbitroz quū sic a plurib⁹ oppinē. Que vt erat incomparabilis forme et speciositatis puellula nup̄sit virgo illustri viro Cōstancio totius occidentis cesari: et ex eo (vt ceteros si nam) cōcepit et peperit. Zubar illud eximū christiāe fidei Cōstantinuz cognomento magnuz postea iclituz Augustuz cuius tantus fuit fidei fulgor et ardor vt nō se tantuz eterna fama splēdidum faceret: quin ymo et parentes et gentiles infideles et p̄riam atq; christiāos omnes perhemni nobilitarit et extulerit gloria atq; triūpho. Hec nō tantū hec sancta virago Helena felicitis regni i ip̄erij decore ac serenissima prole tanti filij quin vrgente maximo diuini cult⁹ ardoz inuento salutis nostre Crucis tropheo oībi toto longe cognita deuenerit. Eam enim posteaq; p̄hemni fonte a diuo papa Siluestro mondata fuit atq; de omni verbi dei incarnatione et crucis misterio peroptime istructa extitit: dixisse se p̄i⁹ ferrūt. Quomodo me redēptaz arbitraz si ip̄a redemptio crucis nō cernitur. Hecū qm̄ peregrina est hui⁹ sancte viraginis historia anteq; vltieris p̄grediatur paulo altius est assumēda: varie etēz vt supra p̄missuz est inter celebres viros de huiusmōi regina ferūt oppyniones cuius generis maxime fuerit orta sed cuiuscūq; fuerit ad h̄storiam nihil refert. Ip̄ius autē ob venū

statem asserit plurimum placuisse Constantio cesari/ et ab eo i primis fuisse op-
pressaz. Erat quippe ex more illius gentis/ qui vt plurimū sunt pulchro et clario
corpore ac membris robustissimis/ necnon et colore cādido/ et ipa quoddā pre-
ter naturā mirabile in ea/ ita vt nō soluz exercitum Cēsarianum sed et alios i nu-
merabiles ex omni mundo homines ad illam videndaz/ vsq; in ipsis suis occi-
diuis partibus/ proficiscerētur. Quom inter cetera/ et ei esset corpus nimia pro-
ceritate elatus/ et adeo/ vt qui eā nouere/ crederent/ occiduas quasq; mulieres/ et
etiā indecore facies/ anteire/ Eratq; sermone leni et blādo atq; lingua diserta/ in
genio quoq; vniuersos prestabat. Māgne prudētie et sagacitatis decore/ fulge-
bat/ sicq; tam bonitate et cūctia prudētia/ q; pulchritudine incomparabili/ i am-
plissimā famā/ etiam apud remotissimas nationes euasit. Verum post non mul-
tum tempus/ cōstantius princeps modestissimus/ ad occultandaz crimen/ itaz
splendide mulieriscū eas legiptimas celebravit nuptias. Suscepitq; cōfestim
ex ipa/ pulcherrimā prolem/ quam inter/ Constantinus magnus vnus fuit/ matri
q; similissimus. Quem cōstātinus p/ quum accepisset/ magui ingeni/ et moruz
ellegātia/ ac magne probitatis pueruz/ ad sue felicitatis cumulus existimauit/ et
deinceps maiore i precio/ Helenā vxorem habuit. Erat nāq; ipsa ingenio miti
et placida/ a deo/ vt obsequētissimi numinis benignitatem representare videret.
quippe tanto animi ardore/ ad omnem ferebatur virtutem/ vt ab ipsa sua men-
te/ omnes oīno animi depelleret morbus/ Eam etiam obrem/ ad tantā eam per-
uenisse pbiam ferunt/ vt iam in se contemptis pīscoruz idolis/ et erroribus/ vnū
deus/ vtz/ solum crederet. Ipsumq; regem/ ac dñm celi/ et terre/ et solis/ stellarum/
totius quoq; mundi creatorē oppinaretur. Et iccirco totis viribus/ sic viuere
conabatur/ vt vel omnia huius mūdi blādimenta paruipendere diceretur. Re-
ete itaq; iam/ tanq; rationis nō expers/ de prouidētia dei sentiebat/ deq; imor-
talitate animi/ ac de bona viuēdi norma/ que quidez a fide iam itaz dependere/
videbantur/ eaq; oia vere vite felicitatem pre se fere dicebat. Non tenebat solū/
sed etiam predicabat diuinā esse iusticiā. Quibus plane ex virtutibus/ Helena
virgo adhuc gentilis et pagana/ christianitatis fidey fundamēta iecisse visa est.
Et q; mūdus eidem felicissime arideret/ nihilominus sepius illud phoz ver-
bum in medium proferebat/ dicens. Quid enim boni in se habet hec mortalis
vita/ vel quibus potius malis non abundat? Et iccirco ipsam nature et for-
tune comodis cum tremore moderate semper vsam fuisse ferunt/ illaq; omnia nō
suis meritis/ sed adeo viuo sibi condonata existimabat. Sepe etenim/ illud/ He-
lene troiane seu grece mulieris apud/ Homerum dictum/ suo obuersabatur in
ore. Ast alias alij quisquis valet omnia solus. Patq; bonumq; malumq; de?
Omnia inquit/ mortalibus et bona/ et mala/ a deo prouenire/ et id ad eoruz vti-
litatē semper. Incredibili tamen merore/ Helena iugiter/ ex elephantie morbo
filiū eius Constantini afficiebatur/ ymo perfundebatur/ et eam obrem/ quotidiana
nis curis diurnis videlicet pariter et nocturnis angoribus excruciabatur. Ipā
quippe/ Britanica regio/ ppter corporum albedinem/ tales morbos facile su-
scipere dicitur/ atq; in posteros pertransit/ vt in ipsius Constantini filia cōstā-
tia postea exploratum fuit. Mortuo autem Constantio/ Helenē marito/ ipsa quū
audisset regnum/ et monarchiam totius orbis eius filio Cōstātino cessisse/ atq;
de omnibus tyrannis triumphasse/ nō sibi non vebemētissime letari atq; gau-

Homerus

Nota.

dere/ sed quodam inenarabili/ exultauit tripudio. Neq; enim inferiore exulta-
uit gaudio/ Helena/ quam q; deus omnipotēs/ iam tandem suos mites ben-
gnosq; oculos cōuertisset/ ad laniatos desertosq; per vniuersum iam orbē po-
pulos. Eosq; voluisse ex efferatis truculentisq; rapacissimoruz lupōrum gla-
dijs eruere/ et per filium suum/ constantinum mansuerissimum et iustissimum
hominem saluos facere. Et cum ipsa sui filij nosset integritatem/ existimabat
etiam/ nullum imperio romano posse p̄fici ipso/ aut prudentiorē/ aut equio-
rem/ aut meliorem/ aut doctiorē seu clementiorē/ et demum in omni absolu-
te virtutum genere/ prestantiorē. Actum nempe dicebat de vniuerso imperio
romano/ nisi repente diuino munere/ instantis turbulentissimarum tempestatuz
fluctibus/ et procellis/ tantoruz tyrannoruz iste filius meus gubernator/ illu-
xisset/ cuius felicissimo ductu/ haud dubitato spero/ quin optatus quietis por-
tus/ et perpetua quedam salus/ nedum Romano populo/ sed et vniuerso orbi
diuinitus par iatur. Porro dum i promotione tante dignitatis/ Helena mater
plurimum iucūdatebatur. Ecce illico allata est fama in Britania/ ipsum ad rituz
christianoruz per baptisimuz demigrasse. Quod quidez nunciū/ Reginaz per-
moleste pertulisse ferunt/ q; et ipsa iam iudeoruz profelita facta/ legi et religio-
ni ipsoruz plurimum inclinaretur et faueret. Maluisse potius asserens ipsum
filium augustum/ ex gentilitate ad iudeoruz q; christianoruz pertransisse.
Qui rumor quum innotuisset iudeis/ contristati nimium/ plurimi ad reginam
concessere/ conquesturi de christianis. Asseuerantes christianos inique nūm
um agere. Quoniam quum alienigene essent/ sic scripturis iudeoruz nihil om-
nino ad se pertinentibus/ impudenter abuterentur/ vt se in ipsoruz iudeoruz
nobilitatem velint intrudere/ et iudeos omnes a patriis ritibus extrudere co-
nentur. Illam si christum suum diuinis oraculis venturuz ante secula per mul-
ta scriptum est/ atq; nostri prophete aduentum ipsius predixerunt/ qui et sal-
uatorez et regem maioruz nostroruz/ non gentium ipsum futurum predica-
runt. Si qua tandem ipsa nostra scriptura/ meliora quedam diuiniōzq; per-
nuntiat/ ea quoq; nobis iudeis inquit/ non gentibus scripta fuisse. Itaq; il-
lustris/ Regina/ christiani non recte faciunt/ qui hec obaudiunt. Et quod tur-
pius est inquit/ ea que nobis iudeis propter erores nostros incomoda ven-
tura scribebantur/ ea iam nobis accidisse asserunt/ repromissiones vero bono-
rum in se ipsos petulanter transferunt/ quodq; mente capti hominis est/ etiam
predictam felicitatem nostram ipsi sibi attribuunt. et datas ab ipsa nostra lege
cerimonias improbant. His itaq; et ceteris huiusmodi quum aduersus chri-
stianos apud/ Reginam conquerendo/ vsi fuissent iudei/ Helena cōfestim le-
gatos/ Romam ad Constantinum filium augustum misit. Qui ex ipsius nomi-
ne referent/ se mirabundam plurimum fore/ quod tam facile leges et patrias ce-
rimonias reliquisset/ et fatuam ac omnis rationis inopem christianoruz fides
vniuersis gentibus inimicam atq; impiam potius delegerit q; iudaicam. Que
quidem fides/ nec iudeoruz deum optimum immortalem/ neq; eoruz cerimo-
nias/ nec gentium ritus imitare/ id est videtur. Qui quidem christiani inaudi-
tum ac iniurium iter sibi ipsis turpiter confecisse omnibus videntur. Que qui-
dem verba/ Helenā quum nec iudeoruz/ nec christianoruz scripturas/ aut reli-

Iudeoruz
querelle
contra chri-
stianos.oratores/ be-
lene ad cō-
stantinum

n i i i

gionem recte adhuc intelligeret / Constantino filio / de christiana fide suscepta
 refferi fecit. Augustus autem Constantinus / visis / auditis / et intellectis Helene
 matris oratoribus / quam citius fieri potuit in Britanniam / ad eam romam ac-
 cersciendam / bonorabilem remisit legationem / qui ipsi sue genitrici non mo-
 do felicitatem / sed et perfectam ipsius sanitatem / manifestissimamque de celo dei au-
 xilia / et innumerabilia diuinitus miracula refferrent illam quoque ad se reduce-
 rent pariter gauisura. Eumque Helene allatus esset nuntius de filij sanitate / mor-
 tanta animi voluptate perhibetur affecta / ut ex oris hyllaritate / etiam circum-
 stantibus inijceret felicitatem. Ad primum autem de ipsius filij sanitate / bap-
 tismo suffragante / nuntium / tantam de illius optima vita futuraque probitate
 spem in deum Helena conceperat / ut sibi magnum / ad felicitatem cumulum ad-
 ditum putaret. Nec sua profecto fefellit oppinio. Plurimos autem Iudeos et
 eosdem quidem eruditissimos Helena secum Romam adduxisse tradunt. Et
 quoniam dicimus Helenam hanc insignem reginam ex Britannia originem du-
 xisse. De ipsius regni situ non alienum erit hic pauca commemorare. Britannia igitur
 que et Anglia nunc appellata / a Britone Troiano / Rege / id nomen acce-
 pit / quum primum Albiana quibusdam albis montibus propinquis appel-
 laretur / ipsa est Insula per maxima oceanum / quam quum Julius Cæsar sibi tam-
 dem subiungasset / dixisse ferunt imperium Romanum extra orbem terrarum se
 propagasse. Porrigitur autem in longum secundum Solinum / octigentis miliaribus
 in latitudinem vero trecentis. In ea inter cetera / Londra est celeberrimum
 oppidum / quod Londinum ab antiquioribus appellatur / totius ferme occidentis cele-
 berrimum Emporium / in quo innisariam exercetur mercatura. **P**rofecta ita-
 que Helena ex Britannia / romam. Euestigio illa ex inopinata filij amantissimi / le-
 ticia / pene usque ad defectum mortis peruenit. Verum ipse eius filius illam plu-
 rimum recreauit / licet et ipse a lachrimis contineri minime potuerit. Dicta au-
 tem eorum mihi nunc haud significare videtur. Narrauit nihilominus Con-
 stantinus ipse / sue genitrici carissime beneficia permulta / sibi a domino Iesu
 christo multipliciter et inopinabiliter collata. Et pote quod sibi affuisset tempus
 per optimum / quo sol qui prius fuerat in nubilo / sibi maiorem in modum per-
 fulgidus esset. In primis quippe de maximis periculis liberatum / per trophe-
 um sancte Crucis / quod sibi aureum in aere apparuerat / non modo liberatum
 sed et victorioso / magnum de tyranno reportasse triumphum. Preterea sibi in
 visione nocturna apostoli christi petrum cum paulo apparuisse / qui eidem op-
 timum recuperande sanitatis consilium contradidit. Postremo post adep-
 tam sanitatis gratiam / se vna cum omni populo Romano visibiliter Saluato-
 ris imaginem miraculose parietibus effigiatam vidisse / in Basilica sancti Jo-
 annis baptiste / a se nuperime extructa. Alia atque alia quum plurima / ipsi geni-
 trici sue Augustus sibi contigisse prodigia et miracula contulit. Quibus audi-
 tis grauissima mater vehementer obstupuit / et quodam mirabili gaudio stetit
 attonita / ac vox confestim inebat faucibus / interque metum et leticiam / cogitatio-
 nibus varijs nutare cepit. Aderant tum cum plurimi eruditissimi hebrei / Ade-
 rat et sanctissimus pontifex Siluester cum innumerabili multitudine populo-
 rum / quum hec ab Augusto serio genitrici Helene recitarentur. Morque de si-

de britania
 Insula.

Helena ro-
 mam venit.

de diu multumque disceptatum est. Siluester autem pontifex hebreos calum-
 niatores esse ostendere volens / quod christianos rationis expertes / sed fide sola per-
 suasos / nihil omnino probare posse asseuerabant / cauillationibus omnibus ab-
 lectis / certas et appertissimas de christiana fide mor attulit probationes. Plu-
 ribus quoque ac perspicuis argumentis probauit gratiam dei ac cel estia bene-
 ficia / per dominum nostrum Iesum christum filium dei saluatorem nostrum /
 christianis esse collata. Dixit enim audite me inquit o iudei et qui astatis om-
 nes / sermo et predicatio nostra non est / ut noster ait apostolus / imperuassibili-
 bus humane sapientie verbis / sed in ostensione spiritus et virtutis / et rursum /
 Sapientiam loquimur inter perfectos / Sapientiam autem non huius seculi /
 neque principum / qui destruantur / sed loquimur sapientiam in ministerio ab-
 sconditam. Preterea / sufficientia nostra inquit ex deo est qui nos et idoneos se-
 cit ministros noui testamenti / demum Siluester pontifex astantibus / Augusto fi-
 lio videlicet et matre ac innumerabilibus sapientissimis viris / quum obiectis
 iudeorum diu et rationabiliter atque sapientissime eos confutasset. Ostendit ma-
 iores nostros quum diu demonum cultus tenuissent / attendisse iudeas scri-
 pturas / pro quibus ipsos cultus pristinos abominauerunt et spreuerunt / a qui-
 bus quis plurima christiane religioni consentanea collegissent / nihilominus
 ipsorum iudeorum ceremonias et viuendi modum imitari noluerunt. Sed ne
 viderentur ipsa sua dicta aliter ase confecta / quam si tam ipsa quam a maioribus suis
 ipse accepisset / quam iudeorum priscas virtutes in medium / ut omnibus pate-
 ante oculos omnium preposuit / ut et simul sue disputationis et argumentatio-
 nis virtus extaret. probauit quod per ipsam iudeorum scripturam / fuisse ab erro-
 ribus pristinis christianos liberatos / probauit quoque plurimis rationibus qua
 ratione / iudeorum scripturas christiani admirantes / illorum vitam nihilomi-
 nus recusare voluerint. Postremo ipse diuus pontifex Siluester / ipsis iudeis
 ostendit / que fuisset ratio euangelij / et quis proprie atque sincere diceretur chri-
 stianissimus / quod nec gentilium / nec iudeorum / sed noua quedam ac vera religio
 ab ipso saluatoris nomine appellata. Intulit enim ipse pontifex coram omnibus
 astantibus / et quidem stupentibus / priscas omnium et primas theologias / per
 singulas nationes et regiones ciuitatesque diuulgatas / atque probas / omnium sa-
 pientium philosophorum / de dijs et de constitutione mundi opinioniones. Ex qui-
 bus quidem apertissimis rationibus cognoscere potuerunt / recte ne an non /
 christiani / iudeorum ritum spernere debuerint. Quibus ex rebus quum iudey
 quid responderet / ignorarent. Sanctissimo Siluestro cesare ac christianitatis /
 iugo colla submiserunt. **H**elena autem quum ex iudeorum longa consuetudine / ali-
 qualem de scripturis diuinis notionem haberet / nec hebreorum linguam igno-
 raret / quæstiones diuino Siluestro de scripturis proponebat et causas et rationes mul-
 tarum scripturarum exgrebat. At ipse non modo de scripturis diuinis / sed et de mi-
 sterio sacratissime trinitatis efficacissime causa ac ceteros omnes instruit. Declarauit. n.
 deum unum esse patrem creatorum visibilium et invisibilium / creatorem omnipotentem / eiusque
 unicum filium dominum nostrum Iesum christum / per quem creata sunt omnia / verum esse deum / et ipsum
 cum patre / unum esse substantiam / et ei per omnia equalis / ut nec tempore nec gradu nec po-
 testate possit esse inferior / asserens / tantum esse illum qui est genitus / quæstus ille qui

Siluester in
 iudeorum.

Trinitatis
 optima.

genuit. Non autem tenerent quamuis dicatur genitum a patre filium diuina
 z ineffabili generatione ei aliquod esse ascribendum tempus sed nec patrem ali
 quando cepisse nec filium: Esse vero spiritum sanctum etiam verum deus ex pa
 tre procedentem / equalem per omnia patri / z filio / potestate / voluntate / eternita
 te / substantia. Hec esse in trinitate aliquis proorsus gradus: nihil quod infe
 rius superius dici possit sed tota diuinitas sui perfectione equalis est: vt ex
 ceptis vocabulis / que personarum proprietatem indicat / quicquid de vna per
 sona dicitur de tribus dignissime possit intelligi. Dicebat autem patrem / z filium
 z spiritum sanctum in substantia vnum esse / sed personis z nominibus tantu
 modo distingui. Docuitque filium dei / qui absque initio eternitatem cum patre z
 spiritu sancto possedit / in fine seculorum / perfectum nature nostre hominem / su
 scēpisse ex maria semper virgine: Et ipsum quidem passionem hominum adeo
 suscepisse docuit / vt diuinitas permaneret impassibilis. Passu vere docuit dei
 filium / non putatiue / omnia que scriptura protestatur / videlicet esuriam / sitim / las
 titudinem / dolorem / mortem / z cuncta huiusmodi. Deinde ad imitationem chri
 sti / interpretatus est: omnes scripturas / incipiens a Moyse z omnibus prophe
 tis / z scripturis que de christo scripte erant / in quibus apertissime ostendit / ne
 cesse fuisse / ad salutem nostram christum pati / z resurgere / z ita intrare in gloriam
 suam. Docuit demum / vnum esse cunctis baptismum: quod quidem ihs / sacra
 menti verbis in infantibus / quibus etiam in adultis dicebat esse celebrandum.
 His z alijs per multis documentis / permota virago sapientissima Helena re
 gina / cum omni populo atque etiam iudeis ipsis cum propheta David / dulci me
 lodia cantare cepit. Quemadmodum desiderat ad te deus Atque ita de Egypto tenebrarum regina cum
 desiderat anima nostra / ad te deus Atque ita de Egypto tenebrarum regina cum
 suis recedens / interfecto pharaone in aquis suis / per sacrum dei baptismum ta
 dem dei munere / accessit ad patrem z filium z spiritum sanctum: Pro quo / sta
 tim / omnia excelsa domini / z fluctus ipsius / z fluminis impetus / qui dei ciuita
 tem letificant / super ipsam z suos transire. Suscepto itaque ab Helena z eius / vni
 uersa familia pene innumerabili baptismi sacramento / quanto gaudio quataque
 leticia vniuersa / nedum romana ciuitas / sed totus pene mundus exultauit / ad
 explicandam eius magnitudinem / z Tuliani ingenij certe exiccaretur fluuius.
 Quicquid cogitare potest animus / quicquid lingua explicare non potest / in te
 pore illo factum existimare debemus: Certati in oscula omnes ruerant: z pre
 gaudio christi / non modo sanctus presul Siluester cum clero / sed sanctissimus
 Augustus Constantinus flere non desistebant. O bone iesu quoniam faustus fuit il
 le dies / quidque illud / in illa vrbe iam sancta exultationis fuit. At illa postmo
 dum / quantum patiebatur sua regalis conditio / magni ardoris fidei / z humili
 tatis / ac religionis documenta prebuit. Maluit enim (vt diuus refert Ambrosius)
 vt stercorea reputari / vt christum per humilitatem luctri faceret. Hecque eius mi
 sericordiam / eius humilitatem / sanctimoniam / z animi ardorem / posset calamitatem
 primi / septius illud suo obseruabatur ore. Et quomodo me redempta arbitra
 bor / si ipsa redemptio non cernit? Ego enim i aureis habito / z christi redemptoris
 mei triumphus in ruinis: ego i quatuor tectis / z crux christi i puluere. Unde re
 pte z contra omnium oppinionem / cum maximo comitatu hierosolimam nauigauit

mirabilis
leticia.

Ubi multorum excepta fuit concursus. Presulabatur tum hierosolimis optimus
 Macharius vir fidelissimus / omnibusque virtutibus adornatus / cui hoc etiam
 accedebat / quod plurimum esset disertus / ac potens / in verbo / necnon / multa eru
 ditione peditus. Is quum causam aduentus tante regine intellexisset / inenara
 bili quidem lusu exultauit tripudio / quum viaduerteret / z videret iam tan
 dem confutata / z oino delectam tyrannorum accerbissimam peruersitatem. Ipse
 autem sanctum hominem helena regina / rebus in oibus secum adesse voluit: atque
 eius consilio / negotia cuncta peregit. Ita sancta helena volens executioni man
 dare / id pro quo in Syriam ad nauigauerat: quous loca sancta lustrasset / ad Sol
 gota locum peruenit. Ibique consistens ait. Ecce locus pugne / vbi est victoria:
 Quero salutis mee veritatem / z non inuenio. Accirco hec helena dicebat / quia per
 difficile id fieri videbatur / quod antiquis persecutoribus / eo in loco / veneris simu
 lacrum fuerat defixum / vt christiani accedentes adorationis gratiam ipsam vene
 rem adorare viderentur / ac compelli dicerentur. Et ob hoc derelictus / z infre
 quens ac pene obliuio datus fuerat locus. Ab incolis perquirunt. Illi iudei lu
 dem solus locus scire protestantur: id quippe iudeorum quippe mos est / vt si
 milia parentes indicant filiis suis / vt ad memoriam i posteros sic transmittant.
 Iudam itaque helena apprehendere fecit / illique / z mortem / z felicitatem propo
 suit. At ille in carcere coniectus / veritus ne obrutaretur / eidem mori Caluarie
 locum ostendit. Caluarie locus ideo dictus: quod ibidem primi parentis nostri
 perhibetur Caluarie condita: vt postmodum christi sanguis de cruce stilado
 ipsius nostri prothoplasti iacentis peccata diluerentur. Ad eundem igitur lo
 cum Caluarie / quous Regina sancta peruenisset / videns ibi cuncta profanata / z pol
 luta / gemit in altum: deinde rudibus purgatis / tres con confuso / reperit cru
 ces. Sed obturbabat reperti muneris leticia / vniuersi cuiusque crucis indiscerta p
 prietas. Aderat quippe z titulus ille qui grecis / z latinis / atque hebraicis litte
 ris / Pilato fuerat scriptus. Sed nec ipse satis euidenter / dominici prebebat si
 gna patibuli. Hic iam humane ambiguitatis incertum / diuinus flagitat testi
 monium. Accidit ea in vrbe primariam quandam loci illius feminam / graui e
 gritudine confectam / seminecem iacere. Macharius de quo supra dictum est / il
 lius ecclesie erat episcopus. Is vbi cunctantem reginam atque omnes pariter
 qui aderat videt. Affert hic inquit / totas que reperte sunt cruces: z que sit que
 dominum portauerit / nunc nunc aperiet nobis dominus. Et ingressus cum re
 gina pariter / z populus ad eam que decumbebat feminam / defixis genibus / hu
 iusmodi precem profudit. Tu domine qui per vnigenitum filium tuum salutem
 generi humano per passionem crucis conferre dignatus es: z nunc in nonissi
 mis temporibus adspicisti in corde ancille tue perquirere lignum beatum / in
 quo salus nostra pendit: ostende euidenter / ex his tribus / que crux fuerit ad
 dominicam gloriam / vel que fuerit ad seruile supplicium: vt hec mulier que se
 miuila decumbit: statim vt eam lignum salutare contigerit / a mortis ianiuis
 reuocetur ad vitam. Et cum hoc dixisset / adhibuit primo vnam ex tribus / z ni
 hil profecit. Adhibuit secundam: nec sic quidem nihil actum est. Et vero ad
 monuit tertiam: repente apertis oculis mulier consurrexit. Et stabilitate viri
 recepta: alacrior multo quam dum sana fuerat / tota domo discurrere / z magni
 ficare domini potentiam cepit. Tu regina voti copos effecta / tanta leticia / z exultatione

Machari
us hieroso
limorum eps.

Caluarie
locus quod vi
ctus est.

Oratio sancta
cui macha
rii.

mirabilis
exultatio
regine cir-
ca crucem

vna cū oib⁹ perfusa fuit vt vir vllus loqui posset. Si autē regina eo gaudio repleta nullo sue dignitatis habito respectu ad crucē cū lachrymis pstrata q̄i dñm presentem cerneret adorabat: exosculabatur: et quasi sitiens aquas desiderās fidei ore labebat atq; verbis hebraicis clamabat: et dicebat. O crux aue spes vnica hoc iuentionis tpe auge nobis iusticiam: reiscq; dona veniā. O arbor decora: z fulgida: ornata regis purpura electa digno stipite: tā sācta mēbra tangere. O bona crux que decorē z pulchritudinē de membris domini mei suscepisti: iam tādem z me peccatricē suscipe: z illi me reddet: p te me recipiat: qui per te me redemit. Quid ibi lachrymarū quātū gemitū: quid doloris effuderit Helena regina: cūcti testes erāt: qui aderāt testis z ipse dñs quem rogabat: vt ignosceret. Judas autē predictus iudeus: mor z ipse a scō epō Machario baptizatus Eyracus (mutato noie) est appellatus: postea christi martyr p Julianū apostataz effectus fuit. At regina eo i loco i quo sanctā dñi Crucem reperat: per magnificū tplm ambitione regia cōstruxit z multa munera pretiosa cōdonauit: Elavos autē quib⁹ corpus dominicum cruci fuerat affixū ad filius detulit. Ex quib⁹ ille frenos cōposuit: quibus ipse vteret. Idq; frenū a diuo ambrosio mediolanēse epō diuinitus repertū: magna cū reuerētia i emi nentore cathedralis sue ecclesie adhuc seruat. Ex alijs duobus clauibus: Saleam nihilomin⁹ belli vñbus aptā fertur armasse. Ligni vero ipsius salutariū partem p mediū sectū derulit filio atq; tabulam piaz tituli pilati similiter filio romā detulit: que nouissimis diebus etiā rome reperta est. Partem vero reliquam tecis argenteis mirifice conditā in loco dereliquit. Reliquit preterea ibidem regina venerabilis marimur: sui religiosi animi iditium. Virgines ibi dem deo sacratas inuitasse ad prandiu pibetur: z tanta eas curasse deuotione dicitur: vt indignū crederet: si famuloz vteretur offitijs. Sed ipsa manib⁹ suis famule habitu succincta cibum apponeret poculū porrigeret: z aquā manibus isunderet. Et regina orbis ac mater imperij: famularum christi: se famulam deputaret. Hec quippe hierosolimis gessit. Helena aut postmodū: quū cūcta terre sancte loca omni cū reuerentia cōlustrasset: z multam ecclesijs: z christi pauperib⁹ atq; conseruis eius pecuniā distribuisset (tenuerat enim eaz eisde in locis diutius fixa fides: z quoddā iam iueteratum scōrum locorum desiderium) versus Romam statuit remeare. Preparata igit classe sanctissimūz eticis pignus: i pupi seu trireme regia in qua ipsa degere constituerat: col locari iussit: postea cum reliqua classe romā versus ad nauigās repente ipsi regine z cruci domini ynuerse ciuitates quibus illa cum tanto thesauro appropinquabat: alie dona ad uite sustentationē necessaria: alie thura z cereos: quos circa scām incenderent crucem certatim mittebat. Ferebatur itaq; sācta crux i magna eminetiq; trireme: regia pompa perornata. Aderāt preterea plurimī: z pene innumerabiles cuiuscumq; ordinis z professionis sancti homines: qui die noctūq; incredibili deuotione: atq; vocum suauitate: sacra celebrabant officia: ac sacros canebāt hymnos: atq; ipsi (vt ita dixerim) triremis remiges: tanta cum iucunditate ciebant fluctus: vt remorum pulsu sanctorum hominum carminibus z hymnis respondere viderentur. Cum vero prope Romam tandem p̄sopero cursu applicuisset regina: Augustus Constantinus eius filius: audito Sancte crucis aduentu: atq; ipsius sancte Genitricis sospi

Crux de-
fertur cum
pompa

tate nullā morā iterponendā esse putauit: qn cūctis sepositis negotijs (pus tñ premisiss apparitorib⁹) z ipse quū multo comitatu obuiā cōcesserit: atq; multitudine Romani ppli: que extra urbē frequēs cōuenerat: vbi Augustus humilē abiectus: pedibusq; discalciati ac lachrymis p̄fusus cōspexit: ingenti principis religione pmota: clamores z vlulātū ingentē edidit. Erat deinde cū multa pro cessionis pompa ita urbē delata: a matre filio Augusto cōdonata ē. At constantinus tāde ecclesia Rome sub titulo scē Crucis in hierusalem cōstructa: ipsam sanctā crucem i eandē venerabiliter collocauit. Ac p hoc dicē ausis Helenam maximā fuisse feminā: z multo plus iuenisse: quod ipatori filio cōferret: q̄ quod ab ipso acciperet. fides namq; quam i corde habebat: etiā actione mirifice erequi voluit. His itaq; ex sentētia peroptime gestis: Helena regina: qd reliquū super fuit tpus: ibidez sanctissime erexit: z semp orthodoxe fidei accerrima protectrix. Et orphāoz: z viduaz: ac paupū: maximā curā gessit: quos tāta psequēbas hūanitate ac charitate: vt merito oīūz mater appellaret. Quā do minus n̄ iesus xps quū ex stercore eleuasset nō modo cū principib⁹ seculi humiliter existimauit: z christo luchi facere pmeruit. Demūz helena regina: d deo deq; hoibus bene merita: filio supstite Rome diem scitissime obiit: vñdecimo v3 chalēdas iunias. Cui filius ipse Augustus mausolū ex pphyrítico extrui faciēs: scñ corpus ibidez collocauit. Inter scāsq; merito collocata: eo die eius ānua festiuitas celebrat. Sanctissimū aut ei⁹ corp⁹ itegrū venetijs delatum: z tēplo z mōasterio supbissimo ea in urbē decoratū ē quo in loco maria etiā religione z veneratōe a religiosissimis venerādisq; p̄rib⁹ monacis: mōtis olyueti nūcupatis: capsella ornatisima custodit.

De Helena aldiabenorum regina. cap. cxi.

Helena alia regina aldiabenorum Armenie puencie: clauis z i signis t̄pib⁹ Elaudij principis fuit: quā de industria hic collocādā distulim⁹. Hāc q̄pe vt mltis z plurimis meris fuisse splēdidā credā facit illō pmagnificū facinus: quod vñcū d se posteritati reliquit iosephus i vicesimo antiquitatū scribit. At ei⁹ iosephus idē ipas reginā: vna cū filio Iazate hierosolimā deuotiōis tplī causā pperasse. Monobazus autē adiabenoꝝ Rex hāc helenā sororē suā amore capt⁹: duxit: quū eēt gētilis: vxorē: Que dñ ex eo h̄bet i vtero: p̄tigit: vt dñ ea dormiēte sup vētrē ei⁹ manū ponēt: p soporē quādā vocē subito audierit: p̄cipiētē: vt manū d vētrē ei⁹ auferret: ne isātū ei⁹ nocumētūz iserret: qm deo prouidēte: z principiū z finē felicissimū essz possesur⁹. Quā voce pauefact⁹: re- p̄te p̄surgēs: dec vxori dī. Et natū filiū iazatū nūcupauit: Hūc at filio p̄teritis filiis p̄ rex mariaz duorōz z amorē mirifice ipēdebat: p q̄ re n̄ p̄uā frz suoz iuidiā sustinuit: eo q̄ p̄ ipz celis p̄p̄et: hū x̄i p̄ ne idē iazates aliqd ex odio

confratru aliquando sustineret illuz multis munerib⁹ sarcinatu⁹ ad Abeneri-
gum in castro passiz reges trasinist comedas ei nati salutes. At rex ille euz il-
luz libeter excepisset illi ad amoris iditru filia suaz vxores tradidit. Pdauitq⁹
ei prouintia ex qua quot annis multos percipet prouetus. Demuz et mories ei-
dem legauit Eārozū prouintia terra admoduz fertilis iqua adhuc erat quedā
reliquit arce iHoe. Ipsuz autē reges / Helena mater / cernēs reb⁹ in oibus fore
perbeat⁹ / pacifice gubernari / desyderi⁹ eidem icessit hyerosolimā ciuitatem
inuisere atq⁹ teploꝝ cunctis hoibus famosissimuz adorare / et meo pacificas ho-
stias pferre. Ob quā rem filio supplicauit. Qui matri p benigne anuēnt multā
itineris preparationē fecit: profecta itaq⁹ regina vna cū filio rege hyerosolimam
euz innumerabilib⁹ pecunijs / hyerosolimitis nō paz profuit. Erat tū vniuersa
ciuitas maria rey furmētarie egestate oppressa. Ipsa qppe populoz miseria
ne pmota eos oēs ante alia bono eē aio iussit. Missisq⁹ cōfesti nauib⁹ ex alerā
dria et Eypzo frumēti copā permaximā i hyerosolimā denebere fecit / et indigē-
tibus pmi⁹ alimēta illa diuisit. Suus autē fili⁹ et ipse multā pecuniā pmatib⁹
hyerosolimoz destinauit. Et alia multa bona ipsi pncipes / vrbi hyerosolimitae
pstituerunt. Postea patrios ritus relinquētes iudaicis solemnitatibus obedie-
runt: postmodū ad apostoloꝝ predicationē conuersi / christi fidez susceperūt.
Qua cōuersa multo magis christi fidelib⁹ qui hyerosolimis erat subuēt et quot
tidianos oib⁹ sumptus ex bonis suis mita liberalitate quādū sterilitas fuit
exhibuit. Itēc vlla erpte circa oportunitates cōtinue affluētius man⁹ retraxit.
Equidem mirabile dictu⁹ et i muliere longe mirabilius: q⁹ si homini cōtigisset.
Pulcz equidez facinus / et magnificū fuit pictatis op⁹ / et oibus certe preconis
extollenduz idigentib⁹ tam munificentissime auxiliuz etiā vltro prebuisse atq⁹
ita Helena hec regina suis substatijs bene se vsam fuisse ostēdit. Demuz quuz
Jazates eius filius i regno suo diem obijisset / eius ossa magna euz pompa pijē-
tissima mater hyerosolimā defferri fecit / et in mausoleo qd ipsa mater tribus p-
cul stadijs ab hyerosolimis cōstruxit sepeliuit post moꝝez aut filij quuz ad re-
gionez Adiabenoꝝ redijisset nō multo tempore superuixit: verū Monabafus al-
ter filius rex et ipsa ossa defuncte matris / mittēs hyerosolimā sepelliri precepit in
mausoleo filij. Sic sic hec pijentissima femina sibi dignuz memoria peperit mo-
numentum.

De apostola hyberozum muliere optima. cap. cxvi.

Apostola hyberozum seu
Georgianozum quos nūc
pleriq⁹ scotos esse credūt
Constantini magni Euo-
dum esset apud easce gentes captiua
et ingenti virtute et sanctimonia precla-
ra eam gentem suis miraculis ad chri-
stianum conuertit: huius autem sancte ca-
ptiue deperditum malignitate fortu-
ne nomen et parentum / atq⁹ patrie sue
noticia forsitan aliquantulum decoris
meriti surripuisse videbitur: verum an-

requam vltra mea progrediatur oratio / huiusce gentis prouincia aliquid di-
serendum est / quum sit memoratu dignum. Hyberia itaq⁹ est asyemioris
insignis prouincia: sub Tre pontico constituta / et hyrcano Mari proxima / Al-
banieq⁹ prouincie / estq⁹ ut quibusdam placet / vnum et idem / quum Ibernica
insula que versus occasus Britanie prima est / q ab aphrico i boreā porzigit / et
qm partes poras hyberia pspiciant hyberia Iberina dicta ē. Sētes ibides se-
rocinie et bello aptissime inesse dicūt: quuz robustissimis sint mēbris / et elato
similiter corpore atq⁹ igenio celebri / ac lingue facilitate plurimū pstare dicant.
In ea igit prouincia: ut ptolome⁹ refert / pcpue ciuitates sūt / armatica / agina / su-
ra / et varica / ibides. Eius ara / et anguis nullus atq⁹ apis nulla reperit. Ad apo-
stolā aut redeātes cui⁹ nomē seu scribiti⁹ desidia seu ānositatē vitio / quū no-
bis subtrahat / sit / qdez indigne dixerit / quuz nō vulgari facinore merca / in p-
cipuā effert gloriā. Sz postq⁹ inuēti fortune / sic visus ē / tū qua poterim⁹ arte
conabimur i noiataz eā / p virib⁹ digno pēcio tanq⁹ bene meritā / memoriam
postēritati odūcē. Apostola igit hyberozum captiua adolescentula fuit / sz neq⁹
quicquā sue originis (ut pmissuz ē) posteritati relictus ē. Sane si opa dñi i puer-
sione hūani gēis et gētilitate ad xpianissimū spicere voluerim⁹ / qd ānositas
abstulit / pro pre restitutu⁹ videbim⁹ / eā. Ier humilib⁹ / i finisq⁹ parētib⁹ fore pro-
ductā. Sic creiz apostolus dixit. Infirma mūdi elegit deus / et ignobilia atq⁹ cō-
tēpibilia / ut fortia quēcūq⁹ cōfundat. Ipsaz igit eo tpe / eā gētes infra scriptis
miraculis ad xps pueritissē / et fidez futuri regni suscepissē pstat. Erat at ea ipsa
Apostola apud Iberos i captiuitatez posita. Que nihilomin⁹ quū pudicā apd
eos duceret virā / et dies noctesq⁹ i oīones cōsumeret / admiratōi barbaris erat.
Et quid sibi hoc velit curiosius ab ipsa pquire ceperūt. Illa ut res erat / sim-
pliciter ita se suuz deuz colere rēdit / q christus esset. Nichil ex hoc amplius ad-
mirati barbari q⁹ nouitate nois / mulierculaz in honore habuerūt. Mos gētis
erat paruulos quū egrotarent / p vicinas domos / a matrib⁹ circūferri remedia ex-
quirentibus. Cūq⁹ mulier quedaz nobilis paruulus suuz per oēs circūtulisset
et moꝝez: nec aliquid remedij cunctas domos lustrādo cepiss⁹: venit etiā tanq⁹
ebria doloris ad captiuā: rogādo / ut siquid remedij sciret ipendere dignaret.
Illa se humani quicq⁹ scire testata est. Sed deuz suuz christus quez colebat
desperataz ab oibus salutes sibi conferre confirmat: paruulumq⁹ cilicio suo su-
per iponēs / et orationez ad deuz suuz fūdēs / mor ifantes sanū matri rēddidit.
Impleuit euestigio vrbein facti rumor / et ad reginas perlapsus est: quē dolore
quadaz afflicta i desperatione maxima erat. Rogat ad se captiuaz deduci. Illa
ire abnuir / ne presumet amplius q⁹ sexus sinere videre. Ipsa se regina defer-
ri ad captiue cellulā iubet. Quaz similiter supra cilicium suuz posita / inuocato
christi nomine / illico post preces suam / et alacriores fecit erurgere / christumq⁹
deuz esse / deiq⁹ sumi filiu⁹ qui salutem hanc cōtulerit docet eumq⁹ quez sciret
sibi antozes / sue sciret esse incolumitatis et vite / comonet iuocanduz. Ipsuz nā-
q⁹ esse / qui et regibus et regna distribuat / et mortalib⁹ vitam. At illa euz leticia
domum regressa / marito regi percunctanti causam taz subite sanitatis aperuit.
Qui cum pro salute cōiugis / letus mīleri munera deferri iuberet: illa horū i
qto rer nihil captiua digna / atq⁹ despiciat / argētū respuit / ieiunio qī cibo pascit
Hoc solū ei mīleri dabim⁹ / si eū quē me illa iuocatē sanauit xps dñi colam⁹

Hyberie de
scriptio

Ad hec tunc rex segnior fuit: interim distulit: sepius licet ab vxore comonit⁹: do nec accidit quada^m die eo isrla^m venante quū comitib⁹ suis: quūq³ accessiss⁹ cohorta subito tēpestate ita tenebre cūcta operuere: vt nec ipse comites cerneēt nec cerneēt ab illis: ignarus qd ageret: promissiois cōiugi facte recordat⁹ illi co est. Christūq³ rogauit vt si deus esset: tātis euz periculis liberaret. Nec mo⁹ ra dies reddita mundo ē. Et rex icolumis ad vrbē perductus ē. Qui regine q³ gesta erant miraculi loco exposuit. Euocari iam iāq³ captiuā iubet: et colendi ritum vt sibi tradat exposcit: nec se vltra alium deuz q³ christuz veneraturum esse cōfirmat. Adest captiua iam spū sancto repleta christuz deuz esse mirifice docet: supplicādi ritum venerandiq³ moduz: relicte oīno idola / atq³ alia oīa ad salutem necessaria i quātuz aperire femine fas erat optime pādūt. Fabrica ri tū prius ecclesiā monet formāq³ describit. Igitur rex totius gentis sue populo cōgregato rem ab initio que erga se ac reginā gesta fuerat exponit. fidemq³ edocet: et nunduz sacris initiat⁹ fit sue gentis et ipse apostolus. Credūt viri per regem femine per reginā. Cūtisq³ idēz volētib⁹ ecclesia extruēt istantissime: et magni quidē opīs. Et eleuato pertinaciter muroz ambitu: tempus affuit: quo columnne collocari deberent. Cūq³ erecta pma et secūda vētum fuisset ad tertiā cōsumptis oībus machinis: et bouū hoīumq³ virib⁹ quū media iaz iobliquuz fuisset erecta: et pars reliqua nullis oīo machinis erigere⁹ repetitis secūdo et tertio ac sepi⁹ viribus: nec loco quidē moueri attritis oīb⁹ potuit. Admiratio erat totius populi: regis aīositas bebescebat: quid fieri deberet: oēs simul latebat. S³ quūz iteruentu noctis oēs recessiss⁹ sola apostola captiua apud ecclesiā in oratiōe pfeuerauit. Postea die prima luce redeūte Rege et populo pene vni uerso colūna reperta est supra basim i aere suspensa: quātuz esset vnus pedis spatū pendēte. Tum oēs populi cōtuentes magnificauerūt deuz. Verāq³ omnes regis et captiue fidez recognouerūt: et presertim presentis miraculi fidei testimonio: quib⁹ miratib⁹ atq³ stupētib⁹ columna supra Basim suā sensim: nullo prius cōtingēte deposita ē: et sūma libratide descendit. Post hec reliquus colūnaruz numerus tāta cū facilitate erectus ē vt que superfuērāt oēs ipsa die collocarētur. Perfecta itaq³ ecclesia et populi fide pfirmata / suadente captiua: totius gentis legatio ad ipatorē cōstātīnuz magnuz mittitur. Res gesta exponit et sacerdotes expetūt q³ ceptū erga se mun⁹ expleāt. Serūt pstatinū nō min⁹ hoc nūtio letatū: quā gētes plurimas Romāo ipio icognitas et ignota regna uicissit. Qua pp hyberis iucūdisimo vultu satisscit: et magno illos dignos preconio eē censuit. Ruffin⁹ aut optim⁹ testis i decimo ecclesiastice hystorie hec sibi Bachurium ipsius gētis Regem narrasse affirmat virū fidelissimuz: quūz hierosolimū secū hīaniter degeret. Hyberes aut qui et georgiā etiā hodie vsq³ christuz mirifice colūt: quāuis aliquātuluz procul ab apostolica sede veritatis magra eo vt pius papa iquit: quia barbaris circūfusi sūt gentibus: qui eos nō omnē euangelij puritatē seruare permittāt. Ea itaq³ Captiua apostola iā oīuz mater virtutūq³ oīuz certissimuz exēpluz vniuerse tbernie et hyberie effecta: et spiranti adhuc ipa natio diuinos si passa fuisset voluissent istituere honores. Mortua aut in tam grādez apud eas gētes sanctitatis venerationē euasit: vt illi sacella nō nulla cōstruerēt: atq³ illi ea ipsa que cūctis apostolis decantatur oīo ab acollis sacerdotib⁹ decāretur v3. Deus qui nobis p bām apostolam

Grande
miraculuz
recitat.

tuam. M. ad agnitionem tui nominis venire tribuisti: da nobis eius gloriā sempiternam: et proficiendo celebrare: et celebrando proficere. Per dominum iesuz christum: Amen.

De sancta Mellania Romana matrona. capitulum. cxvij.

Mellania optima Romano rum seminarum matrona: Marcelli quondam consulis nobilissimi filia fuit. mulier sane corporeo decore: sanctimonia: moribus: magnificentia ac honestate et laudabili pudicitia plurimum splendida: quam sanctus Hieronymus ob merita sue virtutis sanctam appellat: eo q³ vere omnium virtutuz esset certa nobilitas: cum qua idem beatus Hieronymus optabat indie iuditij partes habere: anno anarali christiano septimo et septuagesimo: supra trecentessimū qui erat decimus imperij Valentiniani annus Urbano vnico filio vrbis rome prefecto relicto Hierosolimam propter christum adnauigauit. Abi tanto omnium virtutum precipue humilitatis miraculo omnibus extitit: vt Ecce nomen accipere meruerit. Nec enim preter ea que dicta sunt: videlicet nobilitatis insignia: suo euo castimonie et humilitatis ac meritis: ceteris fuerit proponenda romanis: cuius actum vni cum memorabile ac quasi incredibile retulisse: ad eius omnem vitam cognoscendam: ei⁹ claritatem meritam impendendam: sat erit. Refert idem diuus Hieronymus inter cetera: de eiusdem ardoris et fidei monumenta. Quod calente adhuc mariti corpusculo: nec dum humato: illam geminos mire expectationis et future probitatis amisisse filios: Quo quidem crudeli nuntio: tamq³ mente alienata: non sparsit crines: nec vestem lacerauit: aut pectus percussit ex more seminarum huius seculi: sed siccis oculis stetit immobilis: et ad pedes aduoluta crucifixi: quasi ipsum manibus teneret: aruisse dixit. Hunc mi domine iesu christe inquiens: tibi expeditius seruitura sum: quia tanto me leuasti bonore. Et vt omnia prius mundane stoliditatis calcaret: ornamenta contemptis innumerabilibus facultatibus: et Urbano predicto filio quasi derelicto: crucem domini quodam pietatis inditio leuauit: et magisterio atq³ doctrine diuini Hieronymi inbesit: Qui ob numerata sue sanctitatis eam informandam suscepit. ac omni cum veneratione: quo aduixit: illam excoluit. Et illa possessione omni sua quam tunc habebat ipsi suo Urbano vnico filio concessa: domini misericordiam continuis diebus ieiunando et lugendo in cinere et Ellisio squalida et humilis: deprecare non destitit. Et pro consueto mundano cantu psalmos: proq³ dulci et vano eloquio euangelia delegit: atq³ pro delictis: continentiam: ac pro suauis vita ieiunium toto tempore vite sue accepit. Atq³ ita in isto optimo viuendi modo: tandem apud Bethleem immaculatam christo redidit animam.

De Mamea Egyptiorum regina. capitulum. cxviii.

Mamea seu mania. qdā Egrptioz iuuēcula regia/tpib⁹ Valētiniani Augusti fuit insignis/aqbus tñ parētibus gen⁹ duxerit/annositas z parētuz z mariti nomia abstulit. Eā tñ a nobilissimis z magnis parētib⁹ genitā fuisse credēdū est/neq³ ēt pstat eā illā habuisse plez. Hec itaq³ defūcto marito/adeo īgentis fuit ai vt nō solū quas ei⁹ vir regebat coercebatq³ natiōes arte z ingenio regē psumeret/ sed z ai pstatia virib⁹ aucta/romanis bellū iplacabile indixerit/adeo/ vt eisdē ferimidabilis esse cepit. Quoz quū opes frequentib⁹ p lijs plurimū attriuisset/ ēt Palestinoz z Arabici limitis opida īsensūtime vastauit. Eui⁹ quū pacē postea valens August⁹ z lucius beretic⁹ hūiliter expostularent/ nō aliter eā pmittere voluit q³ Moysen heremitā sanctissimū/ sue gēti in epm designaret/ qd cū Luci⁹ facere quā libētissime spopōdisset/ conaretq³ efficē/ Moyses scūs renuit dīcēs. O lucie certe xpiani oēs catholici ad metala dānati p q³ varias īfulas relegati/ atq³ in carcerib⁹ trusi/ arguūt. Quā obrez scito nisi eos liberos oēs iūste dānatos abire pmiseris/ tuas man⁹ ad me pse crādū nūq³ īiucies. Quib⁹ verbis pmo⁹ Luci⁹ pōtifer seu patriarcha vna cū valēte Augusto/ illico epos oēs reuocauit. Atq³ ita hoc mō psecratū Moysen/ regie obtulerūt pōtificē/ ac p hoc romano ipio par ītegra reddita est. Hāc mulierez ferūt fuisse xpianis fauorabilem/ multa q³ faciora īgenti aio gessisse/ multa q³ ciuitates vctustate collapsas īstaurasse/ z de nouo pdidisse/ Quo at mortis genere/ aut quos habuerit successores nūbili me legisse memini.

De Mamea Alexādrī Augusti parente. capitulum. cxi.

Mamea alia multo dignior z splēdior Augusta/ z Alexādrī augusti mater/ lōge aī pdictaz fuit. Que circha annū dñi/ vigessimū supra ducētesimū/ z xpianitatis titulo/ z ingenti eriditōe/ atq³ alijs plurimis virtutib⁹ clarissima effulsit. Eui⁹ tñ pziis fuerit filia/ nō iucni/ Hec qppe xpiana/ z pīentissima atq³ iustissima adeo fuit femia/ vt ne dū familiāz p genitoz suoz atq³ impīuz romanoz tāti filij Augusti bonorib⁹ ampliauerit/ s³ z xpianas laudes mirifice euerit. Erat. n. vnicū oīum virtutuz exēplar/ q³ non mō iusticiā coluit/ s³ z filiū Augustuz ita colere docuit/ vt nemo vnq³ d illata ab eo iūria pquest⁹ fuerit. Procul. n. a se oēs pōpā/ oēm q³ ambitionē semp abiecit/ nec vnq³ muliebrib⁹ ornāmētis vti voluit. Alioz īnsuper docto⁹ z illustriuz amatis adeo extitit/ vt q³ marie oratores z historicos

viros/ suis cōsilijs/ z in comitijs/ atq³ curia habere voluerit/ asserens historiā fore/ vtutis parētes z vite magistrā. Illos iccirco pcpue diligebat. qm ad ipellē dos hoies ad iustitiā ad ceterasq³ vtutes pstatē plurimū pcernebat. Egit nāq³ suo hōratu z pūlio/ vt Alexāder August⁹ ei⁹ fili⁹ innumera/ biles pdecessoz suoz sordes lauaret/ z iperij dignitates restitueret atq³ xpī dñm nostrū/ velut pphetā sanctissimū excoleret/ quē z iter deos refferri voluit/ z chrisicollas magna in veneratiōe semp habuit. Uñ z ei⁹ dñi nostri iesu xpī statuā vna cū Abrae simulacro/ sua ī domo habere voluit. Sicq³ rēpublicā xpianam/ Mamea hec xpiana cōsilio marie Originis viri optimi cuius familiaritate vsa fuit/ vt colapsam iam/ reparasse dicatur. Tantis namq³ virtutibus hec virago insignita fuit/ vt merito quasi inter sanctas refferri potueir.

De sancta Euphrasia Alexādrina virgine. capitulum. cx.

Euphrasia virgo Alexādrina femia vtiq³ scitissima/ z genere ac virtutib⁹ pclarissima/ Theodosio seniore i/ perāte/ circha annū salu⁹ nre octuagesimū supra trecentessimū. apud Alexādrīā/ ī mōasterio deo psecrata/ z marie virtute abstinentie/ ac miraculis inumeris clara/ z iclita fuit. Hec qppe Antigōnū quēdā noie habuit pīez/ Uñz siq³ dē z genē ac dignitate atq³ Augusti familiaritate felicissimū atq³ genitricem Euphrasiā religiosissimā feminā/ vtiq³ timētē deū. Quib⁹ orbatā/ oib⁹ seclī facultatib⁹ pīus relic⁹ pfesti ad mōasteriū se ptulit/ vbi z p octo z decē ānis qb⁹ supuirit/ incredibili abstinentia/ obediētia/ hūilitate/ māsuetudie/ lōganimitate/ atq³ labore ipretermisse vsq³ ad trigessimū vite sue annū pmāsit/ Quib⁹ ita glīosissime exple⁹ astātib⁹ abbatisa z sorozib⁹ cūctis/ scātāz deo reddidit aīaz. Uñe at hui⁹ seclē xgis Euphrasie cursuz breuit⁹ bīelz forte saltib⁹ poti⁹ (si dici pōt⁹ q³ passib⁹ p festiatiōe ad finē dei munē vsq³ pduxim⁹). Eius at scētū corpus a sorozib⁹ elatū/ cū Euphrasia genitrice/ eque sancta sepelliere.

De Maria Egyptiaca sancta. capitulum. cxii.

Maria Egyptiaca olim peccatrix appellata/ dein sanctitatis z penitētie/ ac pseuerantie optimū exēplū nūcupata/ anno a natali xpiano septuagesimo octauo supra trecentessimū/ ī panthe Valētiniano pīncipe/ quū septe z qdragita annis/ mirabilē in deserto peregrisset penitentiā/ chalēdis Marci/ mīgrauit ad dñm/ Hec qppe ī ipso vsq³ sue adolecētie primordio/ īsigni qdaz floruit pulchritudine/ q³ aut ex vrbe/ aut

quib⁹ et parentib⁹ genita fuerit mīme me legisse memini: Sane et qbuscunq⁹ parentib⁹ sit genita eā nedū iter claras hui⁹ seculi mulieres s⁹ potius sc̄as ob inaudita illustrēq⁹ eius penitentiā q⁹ decorā ei⁹ psonā censui distribuendā. Alunt. n. ipsaz tāto oris decore ac ton⁹ corporis venustate enituisse vt sepe in tuentiū falleret credulitas. Vez quū ad duodecimū etatis puenisset annū tāq⁹ iā luxui dedita/ sc̄ijs parentib⁹ vt infamē ducēt vitā. Alexandria perit. Vbi in lupanarib⁹ oī se dedicauit ifami ludibrio ⁊ per septē ⁊ decē p̄tinos annos tāta vulgati corporis laborauit ifamia ⁊ id quidē nō vll⁹ lucri gfa s⁹ explede sue pruriginis/malet laborare ifamia. Nam ludi ebrietates ⁊ alia obscena oīa thesauri loco apud eā habebant. ⁊ oblata lucra quo ad se plures attrahēt amatores/sep⁹ reculabat. Cūq⁹ obscenā hīdī duceret vitā/trigrit vt multitudo maxima vīroz ex egypto adorāde crucis xpī gfa hyrosolimā pgeret ⁊ ascendēt. Tū illa velociter ad mare cursuz dirigēs vidit iuuenes plurimos in maris litore alios expectātes vt isēsa nauiter abriperēt: Dixitq⁹ illis. Ducite me quo ituri estis obsecro nequaq⁹. n. vobis inutilis futura sū: Que vbi nauim igressa est/eleuat⁹ velis/ hyrosolimā versus nauigatū est. Vbi cū similia ymo p̄terit⁹ deteriora exercēs opera in multoz pditionez ifanire nō recusabat. Aerum vbi sc̄e crucis adorāde solēntas appropinq̄set. vidissetq⁹ cōplurimos hoies vndiq⁹ ad tēpluz pcurrere/perit ⁊ ipsa sperās se cū alijs sacra igredi loca/s⁹ cū se regijs atrijs iungē vellet/p quas sacru dñi t̄plm igressus erat: p q̄s ⁊ salubris dñi nri iesu xpī crux vidēda erat/vix magno fletu cū labore appropinq̄re poterat: ceterisq⁹ igredientib⁹ sola diuina eā phibēte vīute abingressu arcebat. ⁊ cū iterato igredi aniteret: oīs eius conat⁹ inanis fiebat: pūq⁹ hec frequent⁹ illi cōtigisset defecta iā uirib⁹ ita ut ne stādī qdēz ei x̄tus inesser inquendē tēpli angulū sc̄oz suz recessit/ tractās secū vñ hoc illi accidisset: itellerit tādeq⁹ ifinita ei⁹ p̄p̄modū scelare cām p̄stitisse/ morq⁹ inse reuersa/ait. Quid o Maria pessima muliez quortidie in anib⁹ affligeris desiderijs: Quid capi pateris illecebrāz laqueis: Quid vltro falleris visco libidini: Quid sc̄iēs: vidēsq⁹ dolosis voluptatib⁹ isidijs/ se illa qas: Etice tāde te misa/ etice oīno iananes istos cogitat⁹: Nf fuit euestigio de⁹ illi iplozāt⁹ ⁊ se orātes eraudiuit/ uocātemq⁹ b̄sto affuit: Eepit itaq⁹ Maria tūc fleuē/ pectusq⁹ tōdēs genit⁹ lachrymasq⁹ affluēt effudit. Effigie itaq⁹ dei genitricis mox inspecta hīs v̄bis allocuta est. Obsecro te dñā mī q̄ x̄ps verbo genuisti/ iube mibi clausas patifieri regias vt vna quū alijs venerabile crucis lignū i quo carne affixus est de⁹: adorare valeā. Polliceor do tibi q⁹ genitrici sue nō āplius me polluere corp⁹ meū luxurie ignamē s⁹ mor vt ipsam sc̄ām crucē venerata fuero/ eo loci pgā quo tu saluū mee cā ingredie dū duxeris. Vix hec effata fuerat/ eidē igrediendi t̄pli facultas facta est. Adorataq⁹ quū innumerabilib⁹ lachrymis dñi cruce/ eo regressa est vñ discesserat. Poplitibusq⁹ flexis: Tu mibi dñā dei genitrix ingt miserata es/ measq⁹ p̄ces haud repulisti: Per te merui vidē gloriā dei: Per te igit glouificabo dñz redēptorē/ penitentiā peccatoz misericorditer suscipiente: Scio mi dñā scio/ me mlt⁹ tuz peccasse/ iccirco adadueto/ multū penitere necessariā fore. Jā iā t̄ps adest/ quo mea debeat suppleri pmissio. Hūc igit quo tibi placet/ meos dirige gressus. Demōstraq⁹ mibi penitentiā viā saluū. Proin⁹ audita est vox dicent⁹. Si iordanez trāstieris saluaberis/ bonā q⁹ iuuenies requiē. De tēplo aut⁹ egressa/ tres tā

tūmodo panes et trib⁹ minutis q̄ ei in elymosinā collata fuerat/ emit annēq⁹ nauicula trāstretas/ in vastā heremū perit: In q̄ vt p̄missus est/ septē ⁊ q̄draginta annos cōmorata/ decē ⁊ septē annis herbis tātūmodo agrestib⁹ vixit/ nulluz prozsus hominē vnq⁹ vidēs: Ab inde ei⁹ cib⁹/ por⁹ vestimentū que/ tātūmodo verbū dei extitit cui⁹ vita quātū deo accepta grataq⁹ fuerit/ hinc itelligi daf⁹ q⁹ i deserto ipso degēs/ et sacras litteras diuinit⁹ didicerit ⁊ p̄phetiū sp̄s habere cōmeruerit: q⁹ Josime abbatī viro sc̄issimo/ monachoz suoz mores emēdādos admonuit. A quo quū in deserto ipso ipsa sc̄a femia/ sacratissimū dñi nostri corpus suscepisset/ cūctis terrenis p̄motiōibus exuta/ ac pietatis p̄nis iduata/ euolauit ad iesuz vbi oīum tēptationū viuuit secura: Vbi nullus ampl⁹ pōt sordidari flagitijs. quoz vulnera simul cū morte/ eo viuendi mō/ p̄strauit ac vidit. Euz iesu aut⁹ Maria hec in celestib⁹ vixit triumphat/ nō p̄fulgidis romanoz currib⁹ s⁹ p̄ijs virtutū opibus/ ac sc̄issimis p̄tūisq⁹ illis oratiōibus ⁊ lachrymis qbus mit⁹ ipm/ p̄pitiūq⁹ reddiderat dñm: māsueta illā faciē suā iunctos peccatores puerēs/ quū ⁊ peccatiuz miserē ⁊ fluctuātib⁹ assistit/ ac bono vt in deū sint aio horat. Jgit ⁊ nos miseri peccatores ad hui⁹ semie exēplū ex hoc terrefri cōmorgere tādeq⁹ poterim⁹ ⁊ mentis lumia/ ad celos tollē debem⁹. Has ob res quū eius post mortē fuerint plurima signa ⁊ miracula/ in famosā Maria egyptiaca euasit sc̄is samā. atq⁹ ille diuina offitia singulis annis solēnter in chaledas Martias celebrāretur/ atq⁹ Sacella ⁊ t̄pla plurima dicāretur. ⁊ Rome marie t̄plm/ ex igenti saxo q̄drato p̄structuz qd ad zira eā pōtis sc̄e Marie positū est/ quuz gētiliū deoz fuisse tradāt ipsi sancte Marie egyptiache adhuc dīcatū habet. De Blesilla vidua romāe sc̄e paulē filia. ca. cxxij.

Blesilla Romanorū oīum muliez nobilissima/ sc̄issimē matrone/ Paule plis. ⁊ Eustochij virginis soror

clarissimeq⁹ viduita/ exēplū/ hoc anno q est nonus ⁊ octuagesim⁹ supra trecentessimū a natali xp̄iano/ quū indelebile ac certissimū diuini amoris reliq̄set documētū/ anno etas⁹ sue vigesimo/ Rome apud sc̄ām genitricē suā/ de te nebris migravit ad lucē: atq⁹ vt diuul⁹ refert Hieronym⁹/ inter fidey icipientis ardores/ p̄sumati opis/ percepit coronā: Quā sane adolecentulā ob nimia sanctitatē/ innocentia/ misericordiā/ castitatēq⁹ atq⁹ egregiā triū linguaz eruditionē/ inter claras mulieres ymo sanctas/ merito cōputandā puto. fuit eteiz et maxime humilitatē ⁊ parsimonie exēplū. Quippe/ quū in ipsa sua florida adolecētia/ p̄porentē maritū nobilissimūq⁹ amississet/ euestigio ad exēplūz matris/ ardētissima fide/ crucis vtiliz leuauit vt magis amissaz virginitatē q⁹ mariti dolere vidētur interituz. Maritali igitur Blesilla vinclo absoluta/ nihil ei por⁹ fuit: q⁹ se ita humili/ ita cōtēpto habitu deijcere. vt inauditus p̄pe illi seculo fuerit humilitatē exēplum Et sicut antea monilib⁹ ornabatur p̄ciosissimis/ dieq⁹ tota qd sibi deesser/ pquirebat in

Nota pulchre.

speculo et crines non semel sed pluries ab ancillis discernere et componere faciebat: Ita postmodum neglectum oino caput tantum sufficere sibi videbat: quod vellaret. Antea ite quibus pluvialium mollicies sibi dura videbat ita et postmodum ad orandum laudandumque deum super nudam humum genua cum lacrymis incredibili fervore domini misericordiam exorare et invocare non desistebat. ut vix peccatis suis ignoscere dignaret. Alii et post orationes psalmi precebat: larumque ceruicis poplites vacillantes ac isomni oculi vergentes nimio mentis ardore vix spectabant ut quiesceret. Et vestis semper humilis erat: Cingulum vero non aureum quidem nec gemis distinctum sed laneum et tota simplicitate purissimum: quod ut magis posset astringere vestimentum quod scindere. Ipsa namque vestium humilitas (ut in plerisque tumetis animos) non arguebat sed quum se interiori mente diceret intra ancillarum virginum cultum dominarumque nihil mediis nisi quod in hoc facili cognoscebat quod grauis et negligentis icederebat. Denique post quantum menses a proposito sancto in lagores incidit et per continuos triginta dies febribus estuauit: ex quibus ita toto corpore destituta remansit ut vix eius tenuis collum ceruicem et faciem sustinere posset. Atque semper aut prophetam aut euangelium in manibus tenere volebat: et ex eorum lectione lacrymarum ora complebat. Postremo quum sanctus et debile corpusculum febrium ardor ex quo querebat semine in lectulo iaceret. Circumstantibus hec verba extrema dixit. Orate quod dominum iesum ut mihi ignoscat quod quod volebam implere non valui: Et hec dicens sarcina carnis ablecta ad suum ipsi anima volauit auctorem: et in antiqua possessione diu peregrinata descendit. Eius mortem ita sancta eius mater plaxit. ut prope et ipsa moreret. Super cuius sanctus obitu diuus Hieronymus Rome tunc existens ea solari volens. his tam de vobis usus est. Dum spiritus hos meos reget art? Bleilla mea resonabit lingua illi mei dedicabunt labores: illi sudabit ingenium. Nulla erit pagina que non Bleilla resonet. Hac mea mente desira legem regis vidue monachi sacerdotum: et breue vite spatium eterna memoria pensabit. fuit igitur Bleilla hec adeo tenacissimi ingenij ac prope diuini memorieque tenacissime et disertissima lingua: ut adhuc in tenera etate tantum studiis imbuta fuerit opere ut nedum latinam grecamque linguam optime didicerit: verum et et quod in origine mirata est tota grecia breui quidem tempore hebreayce lingue difficultates vicerit ut crepita fractaque barbaria pene perferre didicerit. ut quod eam audisset nil aliud preter hebream linguam scire eam putasset.

De Asella Romana virgine. sancte Marcella cum discipula. cap. cxxij.

Sella optima romana virgo sancte Marcella discipula ac in christo dilectissima filia ex nobilibus romanis

Origine dicitur. cuius perfecte vite notitiam diuus Hieronymus ad ipsam illustrem Marcellam in exemplum aliarum virginum luculentissimo conscripsit sermone anno a natali christiano nonagesimo et trecentesimo quum nondum annus excessisset decimum honore future beatitudinis deo se mirabiliter consecrauit. Nam quum eam obire

a matre fuscam vestem expostulasset nec obtinere potuisset: mor ipsa adhuc tenella infantula quodam incredibili ardore cathenam auream quam collo portabat incisus parietibus reddidit: et ex pretio sibi ipsam desideratam pullam emere fecit vestem: ac se se ipsam induit. Quo quidem humili vestimento seculo ipse donato se domino consecrauit. Postquam vero duodecim annos excessisset annorum: quod propria voluntate deique munere delegerat ardentissimo amore accepit tenuit et impleuit. Cellulas etiam vinas apud eadem spirituales matrem suam Marcellam sibi delegit: in qua quo aduixit semper et orationis et quietis eadem locum fuit. Ubi ieiunium pro ludo habuit. et inedia pro conuiuium et oppipera refectione. Eius cibus panis et aqua solus prepe erat. Ita namque se semper moderate habuit et intra sui cubiculi secreta custodiuit ut nunquam pedem publicum proferret: nunquam quod alicuius viri nosset aliquid et quod magis est sorore propria virginem amaret potiusquam videret. Suis etiam manibus quotidie opabatur: sciens scriptum esse: Qui non laborat non manducet. Sponsus autem suo celesti aut orans aut psallens loquebatur. Ad martyrum autem limina pene iussa properabat. Eumque per omne tempus ter aut quater in ebdomada ieiunaret. in quadragesima vero pene omnes ebdomodas leto vultu coniungebat. Eius lectus prepe nuda humus erat. Elitiumque et sacculum pro camisia induebatur. Tanta autem erat eius orationis perseverantia atque frequentia ut ei genua camellorum duritie prefe ferret. Nihil eius seueritate iucundius: nihilque iucunditate seuerius. Eius sermo brevis grauisque omni edificatione conditus. Incessus autem idem semper fuit. Neglecta mundities et inculta vestis ei erat cultus: In hoc itaque viuendi sanctissimo ordine Asella virgo usque ad quinquagesimum vite sue annum ita puenit ut nunquam doleret stomacho nec viscerum cruciaret incuria sed nec eius cutis ullum praterit fetorem quoniam sano semper corpore animoque sanior sollicitudinem putaret esse delicias: et in urbe turbida monachorum heremum iueniret. Ac sic post consummatum vite sue opus victrix triumphatrix migravit ad celos. Eius sanctissimam vitam hic ad multorum edificationem breui sermone perstriximus. Et vidue et virgines illustrare claraque Asellam imitetur maritateque colat ac noie primis mescat et confundantur: atque denique sacerdotes omnes eius virtutum exempla suscipiant.

De Euphrosina sancta virgine alexandrina. capitulum. cxxliij.

Euphrosina alexandrina virgo preclarissima sancta que et omni preconio utique digna. anno a natali christiano nonagesimo secundo supra trecentessimum non longe ab alexandrina urbe in conuentu abbatis paphnutij innumeris insignita virtutibus atque miraculis migravit a dominum. Hec quippe paphnutium quendam vnum ex ciuibus etate atque nobilitate venerabilem virum et militiam eo tunc insignem christianissimumque patrem habuit.

